

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง” ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากพระภิกษุและสามเณร จำนวน ๓๓๙ ฉบับ ได้รับกลับคืนสมบูรณ์ จำนวน ๓๑๓ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๙๔.๘๔ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามมาวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอโดยเรียงลำดับ ๖ ขั้นตอนดังนี้

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง

๔.๓ ผลการทดสอบสมมติฐาน

๔.๔ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับประสิทธิภาพในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ วัดในจังหวัดอ่างทอง

๔.๕ ผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง

๔.๖ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง จำแนกตาม สถานภาพ อายุ วุฒิทางการศึกษาสามัญ วุฒิทางการศึกษาทางธรรม วุฒิทางการศึกษาเปรียญและวัดในสังกัดอำเภอใช้วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่และค่าร้อยละ และการแปลความหมายจากค่าร้อยละ แสดงรายละเอียดตามตารางที่ ๔.๑

ตารางที่ ๔.๑ จำนวนและค่าร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n = ๓๑๓)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (รูป)	ร้อยละ (%)
๑. สถานภาพ		
พระภิกษุ	๒๘๓	๙๐.๔๒
สามเณร	๓๐	๙.๕๘
รวม	๓๑๓	๑๐๐.๐๐
๒. อายุ		
ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๓๐	๙.๕๘
๒๐ – ๓๐ ปี	๖๐	๑๙.๑๗
๓๑ – ๔๐ ปี	๗๖	๒๔.๒๘
๔๑ – ๕๑ ปี	๗๐	๒๒.๓๖
๕๑ – ๖๐ ปี	๓๘	๑๒.๑๔
๖๑ ปีขึ้นไป	๓๙	๑๒.๔๖
รวม	๓๑๓	๑๐๐.๐๐
๓. พรรษา (เฉพาะพระสงฆ์)		
๑ – ๕ พรรษา	๗๓	๒๓.๓๐
๖ – ๑๐ พรรษา	๑๔๐	๔๔.๗๐
๑๑ – ๑๕ พรรษา	๓๙	๑๒.๕๐
๑๖-๒๐ พรรษา	๓๓	๑๐.๕๐
๒๑ พรรษาขึ้นไป	๒๘	๙.๐๐
รวม	๓๑๓	๑๐๐.๐๐
๔. วุฒิการศึกษาสามัญ		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๒๔๑	๗๗.๐๐
ปริญญาตรี	๕๒	๑๖.๖๐
สูงกว่าปริญญาตรี	๒๐	๖.๔๐
รวม	๓๑๓	๑๐๐.๐๐

ตารางที่ ๔.๑ จำนวนและค่าร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (รูป)	ร้อยละ (%)
๕. วุฒิการศึกษาทางธรรม		
ไม่มีวุฒิทางธรรม	๗๔	๒๓.๖๔
นักธรรมชั้นตรี	๔๓	๑๓.๗๔
นักธรรมชั้นโท	๓๗	๑๑.๘๒
นักธรรมชั้นเอก	๑๕๙	๕๐.๘๐
รวม	๓๑๓	๑๐๐.๐๐
๖. วุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม		
ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม	๒๖๕	๘๔.๖๖
เปรียญธรรม ๑-๓	๒๑	๖.๗๑
เปรียญธรรม ๔-๖	๒๔	๗.๖๗
เปรียญธรรม ๗-๙	๓	๐.๙๖
รวม	๓๑๓	๑๐๐.๐๐
๗. วัดในเขตอำเภอ		
เมืองอ่างทอง	๖๑	๑๙.๔๙
วิเศษชัยชาญ	๗๑	๒๒.๖๘
สามโก้	๑๖	๕.๑๑
ป่าโมก	๔๒	๑๓.๔๒
โพธิ์ทอง	๖๔	๒๐.๔๕
ไชโย	๒๘	๘.๙๕
แสวงหา	๓๑	๙.๙๐
รวม	๓๑๓	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ ซึ่งเป็นการแสดงข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนและค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม วุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม และวัดในเขตอำเภอ

๑. สถานภาพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นพระภิกษุ จำนวน ๒๘๓ รูป คิดเป็นร้อยละ ๙๐.๔๒ และเป็นสามเณร ๓๐ รูป คิดเป็นร้อยละ ๙.๕๘

๒. อายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง ๓๑ – ๔๐ ปี จำนวน ๗๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๒๘ รองลงมาอายุระหว่าง ๔๑- ๕๐ ปี จำนวน ๗๐ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๓๖ และน้อยที่สุดมีอายุต่ำกว่า ๒๐ ปี จำนวน ๓๐ รูป คิดเป็นร้อยละ ๙.๕๘ ตามลำดับ

๓. พรรษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีพรรษาระหว่าง ๖-๑๐ พรรษา จำนวน ๑๔๐ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๗๐ รองลงมากลุ่มตัวอย่าง มีพรรษาระหว่าง ๑-๕ พรรษา จำนวน ๗๓ รูป คิดเป็นร้อยละ และ น้อยที่สุดกลุ่มตัวอย่าง มีพรรษา ๒๑ พรรษาขึ้นไป จำนวน ๒๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๙.๐๐ ตามลำดับ

๔. วุฒิการศึกษาสามัญ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน ๒๔๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๐๐ รองลงมา มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี จำนวน ๕๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๖๑ และน้อยที่สุดมีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน ๒๐ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖.๓๙ ตามลำดับ

๕. วุฒิการศึกษาทางธรรม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่วุฒิการศึกษานักธรรมชั้นเอก จำนวน ๑๕๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๘๐ รองลงมาไม่มีวุฒิทางธรรม จำนวน ๗๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๖๔ และน้อยที่สุด มีวุฒิการศึกษานักธรรมชั้นโท จำนวน ๓๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๘๒ ตามลำดับ

๖. วุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม จำนวน ๒๖๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๘๔.๖๖ รองลงมา มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ๔ – ๖ จำนวน ๒๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๗.๖๗ และน้อยที่สุดมีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ๗ – ๙ จำนวน ๓ รูป คิดเป็นร้อยละ ๐.๙๖ ตามลำดับ

๗. วัดในเขตอำเภอ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นวัดในอำเภอวิเศษชัยชาญ จำนวน ๗๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๖๘ รองลงมาเป็นวัดในอำเภอโพธิ์ทอง จำนวน ๖๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๔๕ และน้อยที่สุด เป็นวัดในอำเภอสามโก้ จำนวน ๑๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕.๑๑ ตามลำดับ

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง โดยภาพรวมและรายด้าน ๖ ด้าน แบ่งตามการบริหารงานคือ ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่ ด้านการสาธารณูปการ และ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ใช้การวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ได้ผลการวิเคราะห์ ดังแสดงรายละเอียดตามตารางที่ ๔.๒ – ๔.๘

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหาร
กิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง

(n = ๓๑๓)

ที่	ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑	ด้านการปกครอง	๓.๖๘	๐.๗๗	มาก
๒	ด้านการศาสนศึกษา	๓.๕๓	๐.๘๖	มาก
๓	ด้านการศึกษาสงเคราะห์	๓.๑๒	๑.๑๒	ปานกลาง
๔	ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	๓.๓๔	๐.๙๖	ปานกลาง
๕	ด้านการสาธารณูปการ	๓.๖๕	๐.๘๕	มาก
๖	ด้านการสาธารณสงเคราะห์	๓.๓๙	๐.๙๐	ปานกลาง
รวม		๓.๔๕	๐.๗๙	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๕$, S.D.= ๐.๗๙) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านการปกครอง สูงที่สุด ($\bar{X} = ๓.๖๘$, S.D.=๐.๗๗) รองลงมา คือ ด้านการสาธารณูปการ ($\bar{X} = ๓.๖๕$, S.D.=๐.๘๕) และมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารน้อยที่สุดคือ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ($\bar{X} = ๓.๑๒$, S.D.=๑.๑๒)

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง ด้านการปกครอง

(n = ๓๑๓)

ที่	ด้านการปกครอง	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑	การควบคุมดูแลผู้ตอบแบบสอบถามในการปกครองให้สงบเรียบร้อย	๓.๘๑	๐.๙๓	มาก
๒	การจัดประชุมผู้ตอบแบบสอบถามเพื่ออบรมสั่งสอนด้านข้อวัตรปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัย	๓.๖๑	๑.๐๔	มาก
๓	การออกกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ	๓.๖๑	๐.๙๖	มาก
๔	การระงับอธิกรณ์ การวินิจฉัยปัญหาเพื่อยุติเหตุความขัดแย้ง หรือลงนิคหกรรม	๓.๒๘	๑.๑๔	ปานกลาง
๕	การออกระเบียบข้อบังคับต่างๆแก่พุทธศาสนิกชน เช่น ห้ามเล่นการพนัน ห้ามดื่มสุรกายในบริเวณวัด	๓.๗๗	๑.๐๙	มาก
๖	การบริหารจัดการกิจการของวัด เช่น บัญชีรายรับรายจ่าย ให้เป็นไปด้วยดี	๓.๙๗	๐.๙๕	มาก
รวม		๓.๖๘	๐.๗๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง ในด้านการปกครอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๖๘, S.D.=๐.๗๗) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า พระสังฆาธิการมีประสิทธิภาพในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ หัวข้อ การบริหารจัดการกิจการของวัด เช่น บัญชีรายรับรายจ่าย ให้เป็นไปด้วยดี มากที่สุด ($\bar{X}$ = ๓.๙๗, S.D.=๐.๙๕) รองลงมาคือ การควบคุมดูแลผู้ตอบแบบสอบถามในการปกครองให้สงบเรียบร้อย ($\bar{X}$ = ๓.๘๑, S.D.=๐.๙๓) และ ระดับความคิดเห็นที่น้อยที่สุด คือ การระงับอธิกรณ์ การวินิจฉัยปัญหาเพื่อยุติเหตุความขัดแย้ง หรือลงนิคหกรรม ($\bar{X}$ = ๓.๒๘, S.D.=๑.๑๔)

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหาร
กิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง ด้านการศึกษา

(n = ๓๑๓)

ที่	ด้านการศึกษา	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑	การจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมสำหรับบาลี และ หรือ นักระรมขึ้นภายในวัด	๓.๔๗	๑.๐๙	ปานกลาง
๒	การควบคุมดูแลและส่งเสริมให้มีการเรียนการสอน นักระรมบาลีแก่ผู้ตอบแบบสอบถามอย่างทั่วถึง	๓.๗๙	๑.๐๑	มาก
๓	การสรรหาและพัฒนาครูสอนนักระรมและบาลี	๓.๔๒	๑.๐๔	ปานกลาง
๔	การจัดหาทุนการศึกษาให้แก่ผู้ตอบแบบสอบถามที่ สอบธรรมสอบบาลี	๓.๔๗	๑.๑๔	ปานกลาง
๕	การส่งเสริมสนับสนุนให้มีการเรียนการสอนธรรม ศึกษาแก่ประชาชนและนักเรียนโดยทั่วไป	๓.๕๒	๑.๐๒	มาก
๖	ยกย่องเชิดชูเกียรติผู้สอนพระปริยัติธรรม และครูพระ สอนศีลธรรม ให้มีขวัญและกำลังใจ	๓.๕๓	๑.๐๘	มาก
รวม		๓.๕๓	๐.๘๖	มาก

จากตาราง ๔.๔ พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะ
สงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง ด้านการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๕๓,
S.D.=๐.๘๖) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะ
สงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง หัวข้อ การควบคุมดูแลและส่งเสริมให้มีการเรียนการสอน
นักระรมบาลีแก่ผู้ตอบแบบสอบถามอย่างทั่วถึง สูงที่สุด ($\bar{X}$ = ๓.๗๙, S.D.=๑.๐๑) รองลงมาคือ ยกย่อง
เชิดชูเกียรติผู้สอนพระปริยัติธรรม และครูพระสอนศีลธรรม ให้มีขวัญและกำลังใจ ($\bar{X}$ = ๓.๕๓, S.D.=
๑.๐๘) และระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ การสรรหาและพัฒนาครูสอนนักระรมและบาลี ($\bar{X}$ = ๓.๔๒,
S.D.=๑.๐๔)

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหาร
กิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง ด้านการศึกษาสงเคราะห์

(n = ๓๑๓)

ที่	ด้านการศึกษาสงเคราะห์	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑	การจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ	๓.๓๓	๓.๑๔	ปานกลาง
๒	การเป็นครูช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษา ตลอดจนสนับสนุนโรงเรียนวิถีพุทธ	๓.๕๖	๑.๐๘	มาก
๓	การจัดตั้งศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด	๒.๙๕	๑.๒๑	ปานกลาง
๔	การจัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์	๒.๘๖	๑.๑๖	ปานกลาง
๕	การประสานการจัดหางบประมาณในการสร้างอาคาร เรียน ห้องเรียน หรือห้องจริยศึกษา	๒.๙๕	๑.๒๑	ปานกลาง
๖	การจัดตั้งโรงเรียนการกุศลของวัดเพื่อสงเคราะห์เด็ก และเยาวชน	๓.๐๕	๑.๒๒	ปานกลาง
รวม		๓.๑๒	๑.๑๒	ปานกลาง

จากตาราง ๔.๕ พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = ๓.๑๒, S.D.=๑.๑๒) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในหัวข้อ การเป็นครูช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษา ตลอดจนสนับสนุนโรงเรียนวิถีพุทธ สูงที่สุด ($\bar{X}$ = ๓.๕๖, S.D.=๑.๐๘) รองลงมาคือ การจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ ($\bar{X}$ = ๓.๓๓, S.D.=๑.๑๔) และระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ การจัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ($\bar{X}$ = ๒.๘๖, S.D.=๑.๑๖)

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหาร
กิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง ด้านการเผยแผ่ทางพระพุทธศาสนา
(n = ๓๑๓)

ที่	ด้านการเผยแผ่ทางพระพุทธศาสนา	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑	การจัดให้มีการบรรยายธรรมทางวิทยุกระจายเสียงหรือสถานีวิทยุโทรทัศน์	๓.๐๑	๑.๓๓	ปานกลาง
๒	การเทศนาสั่งสอนแก่ประชาชนทั่วไปโดยให้ตั้งอยู่ในหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นประจำ	๓.๖๙	๑.๐๕	มาก
๓	จัดหาหนังสือไหว้พระสวดมนต์ เพื่อผู้รักาศิลปวัฒนธรรมไว้เพียงพอ	๓.๖๙	๑.๐๕	มาก
๔	จัดให้มีศูนย์ปฏิบัติธรรมขึ้นภายในวัดและมีพระอาจารย์สอนการปฏิบัติธรรม	๓.๒๓	๑.๑๕	ปานกลาง
๕	เปิดอบรมผู้ตอบแบบสอบถามให้มีความรู้และวิธีการเผยแผ่ธรรมะ	๓.๓๑	๑.๑๔	ปานกลาง
๖	การจัดตั้งห้องสมุดภายในวัดเพื่อประโยชน์ในการศึกษาแก่ผู้ตอบแบบสอบถามและประชาชน	๓.๑๑	๑.๑๙	ปานกลาง
รวม		๓.๓๔	๐.๙๖	ปานกลาง

จากตาราง ๔.๖ พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง ด้านการเผยแผ่ทางพระพุทธศาสนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๓๔$, S.D.=๐.๙๖) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง ในหัวข้อ การเทศนาสั่งสอนแก่ประชาชนทั่วไปโดยให้ตั้งอยู่ในหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นประจำ และหัวข้อ จัดหาหนังสือไหว้พระสวดมนต์ เพื่อผู้รักาศิลปวัฒนธรรมไว้เพียงพอ สูงที่สุดเท่ากัน ($\bar{X} = ๓.๖๙$, S.D.=๑.๐๕) รองลงมา คือ เปิดอบรมผู้ตอบแบบสอบถามให้มีความรู้และวิธีการเผยแผ่ธรรมะ ($\bar{X} = ๓.๓๑$, S.D.=๑.๑๔) และมีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ การจัดให้มีการบรรยายธรรมทางวิทยุกระจายเสียง หรือสถานีวิทยุโทรทัศน์ ($\bar{X} = ๓.๐๑$, S.D.=๑.๓๓)

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหาร
กิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง ด้านการสาธารณูปการ

(n = ๓๑๓)

ที่	ด้านการสาธารณูปการ	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑	การควบคุมดูแลการก่อสร้างถาวรวัตถุภายในวัดและที่ ธรณีสงฆ์	๓.๖๗	๑.๐๑	มาก
๒	การควบคุมดูแลและปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุภายในวัด	๓.๗๖	๐.๙๙	มาก
๓	การจัดทำแผนพัฒนาวัดให้สอดคล้องกับแผนการพัฒนา	๓.๕๒	๑.๐๒	มาก
๔	การแต่งตั้งคณะกรรมการวัดเพื่อจัดการด้านการ สาธารณูปโภค	๓.๔๔	๑.๐๖	ปานกลาง
๕	การจัดระบบสาธารณูปโภคภายในวัด เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า ให้เรียบร้อย	๓.๗๖	๐.๙๙	มาก
๖	การบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปตาม กฎหมายและพระธรรมวินัย	๓.๗๔	๑.๐๖	มาก
รวม		๓.๖๕	๐.๘๕	มาก

จากตาราง ๔.๗ พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์
ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง ด้านการสาธารณูปการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๖๕,
S.D.=๐.๘๕) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะ
สงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง ในหัวข้อ การควบคุมดูแลและปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุภายในวัด
และหัวข้อ การจัดระบบสาธารณูปโภคภายในวัด เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า ให้เรียบร้อย สูงที่สุดเท่ากัน ($\bar{X}$ =
๓.๗๖, S.D.=๐.๙๙) รองลงมาคือ การบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปตามกฎหมายและพระ
ธรรมวินัย ($\bar{X}$ = ๓.๗๔, S.D.=๑.๐๖) และมีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ การแต่งตั้งคณะกรรมการวัดเพื่อ
จัดการด้านสาธารณูปโภค ($\bar{X}$ = ๓.๔๔, S.D.=๑.๐๖)

ตารางที่ ๔.๘ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหาร
กิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง ด้านการสาธารณสงเคราะห์

(n = ๓๑๓)

ที่	ด้านการสาธารณสงเคราะห์	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑	จัดทำถนนภายในวัดให้สะดวกแก่การสัญจรไปมา	๓.๗๕	๑.๐๖	มาก
๒	การให้การสนับสนุนเงินทุนหรือดำเนินการสร้างถนน ประปาหมู่บ้าน ชุมชน	๓.๓๐	๑.๐๘	ปานกลาง
๓	การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของชุมชนที่เป็นไปเพื่อ สาธารณประโยชน์	๓.๔๘	๑.๐๐	ปานกลาง
๔	การบรรเทาช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ เช่น อุทกภัย อัคคีภัย ธรณีพิบัติภัย เป็นต้น	๓.๕๓	๑.๐๙	มาก
๕	การจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชราและเด็กที่ถูกทอดทิ้ง เป็นต้น	๒.๙๗	๑.๒๕	ปานกลาง
๖	การจัดหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและจัดอบรม ประชาชน	๓.๓๐	๑.๑๕	ปานกลาง
รวม		๓.๓๙	๐.๙๐	ปานกลาง

จากตาราง ๔.๘ พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง ด้านการสาธารณสงเคราะห์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39, S.D.=0.90$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง ในหัวข้อ จัดทำถนนภายในวัดให้สะดวกแก่การสัญจรไปมา สูงที่สุด ($\bar{X} = 3.75, S.D.=1.06$) รองลงมาคือ การบรรเทาช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ เช่น อุทกภัย อัคคีภัย ธรณีพิบัติภัย เป็นต้น ($\bar{X} = 3.53, S.D.=1.09$) และมีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือการจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชราและเด็กที่ถูกทอดทิ้ง เป็นต้น ($\bar{X} = 2.97, S.D.=1.25$)

๔.๓ ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทองเป็นการทดสอบสมมติฐาน ผู้วิจัยใช้สถิติค่าเอฟ (f – test) โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) ระหว่างตัวแปรต้น ได้แก่ สถานภาพ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม วุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม และ วัดในเขตอำเภอ และถ้าพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ จะทำการทดสอบเป็นรายคู่โดยใช้วิธี ผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD) ตามตารางที่ ๔.๙-๔.๑๙

สมมติฐานที่ ๑ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง แตกต่างกัน
 ตารางที่ ๔.๙ แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัด
 อ่างทอง จำแนกตามอายุ

(n = ๓๑๓)

ประสิทธิภาพการบริหาร กิจการคณะสงฆ์ของพระ สังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง	อายุ												F	Sig.
	ต่ำกว่า ๒๐ ปี (๓๐ รูป)		๒๐ – ๓๐ ปี (๖๐ รูป)		๓๑ – ๔๐ ปี (๗๖ รูป)		๔๑ – ๕๐ ปี (๗๐ รูป)		๕๑ – ๖๐ ปี (๓๘ รูป)		๖๑ ปีขึ้นไป (๓๙ รูป)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
๑. ด้านการปกครอง	๓.๗๕	๐.๙๑	๓.๗๑	๐.๗๗	๓.๖๘	๐.๗๙	๓.๖๔	๐.๗๙	๓.๖๙	๐.๖๐	๓.๖๓	๐.๗๕	๐.๑๓	๐.๙๘
๒. ด้านการศาสนศึกษา	๓.๖๘	๐.๙๒	๓.๖๑	๐.๙๒	๓.๔๘	๐.๙๑	๓.๕๗	๐.๗๘	๓.๔๕	๐.๘๐	๓.๔๓	๐.๘๕	๐.๕๓	๐.๗๔
๓. ด้านการศึกษาสงเคราะห์	๓.๕๕	๐.๙๘	๓.๒๘	๐.๙๙	๓.๒๐	๑.๔๙	๒.๙๖	๐.๙๒	๒.๗๔	๐.๙๕	๓.๐๑	๐.๙๔	๒.๔๙*	๐.๐๓
๔. ด้านการเผยแผ่	๓.๖๘	๑.๐๕	๓.๔๘	๑.๐๐	๓.๒๓	๐.๙๗	๓.๓๓	๐.๘๙	๓.๒๑	๐.๘๖	๓.๒๓	๐.๙๗	๑.๔๔	๐.๒๐
๕. ด้านการสาธารณูปการ	๓.๖๐	๐.๘๖	๓.๗๔	๐.๘๕	๓.๖๗	๐.๘๔	๓.๖๖	๐.๗๙	๓.๖๐	๐.๘๓	๓.๕๔	๑.๐๐	๐.๓๐	๐.๙๐
๖. ด้านการสาธารณสงเคราะห์	๓.๕๓	๑.๑๐	๓.๖๐	๐.๘๗	๓.๓๑	๐.๘๔	๓.๔๑	๐.๘๘	๓.๒๒	๐.๘๐	๓.๒๕	๐.๙๙	๑.๓๕	๒.๒๔
รวม	๓.๖๓	๐.๘๖	๓.๕๗	๐.๘๐	๓.๔๓	๐.๘๒	๓.๔๓	๐.๗๕	๓.๓๒	๐.๖๙	๓.๓๕	๐.๘๐	๐.๙๔	๐.๔๕

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง ด้านการศึกษาสงเคราะห์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ได้ผลวิเคราะห์ดังตารางที่ ๔.๑๐

ตารางที่ ๔.๑๐ การเปรียบเทียบรายคู่ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหาร
กิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง ด้านการศึกษาสงเคราะห์
จำแนกตามอายุ

(n = ๓๑๓)

อายุ (ปี)	$\bar{X}$	อายุ (ปี)					
		ต่ำกว่า ๒๐	๒๐ - ๓๐	๓๑ - ๔๐	๔๑ - ๕๐	๕๑ - ๖๐	๖๑ ปี ขึ้นไป
		๓.๕๕	๓.๒๘	๓.๒๐	๒.๙๖	๒.๗๔	๓.๐๑
ต่ำกว่า ๒๐	๓.๕๕	-	๐.๒๘	๐.๑๔	๐.๐๑*	๐.๐๐*	๐.๐๔*
๒๐ - ๓๐	๓.๒๘		-	๐.๖๖	๐.๐๙	๐.๐๑*	๐.๒๓
๓๑ - ๔๐	๓.๒๐			-	๐.๑๙	๐.๐๓*	๐.๓๙
๔๑ - ๕๐	๒.๙๖				-	๐.๓๒	๐.๘๑
๕๑ - ๖๐	๒.๗๔					-	๐.๒๗
๖๑ ปีขึ้นไป	๓.๐๑						-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุต่ำกว่า ๒๐ ปี มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง ด้านการศึกษาสงเคราะห์ แตกต่างกับ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ ๔๑-๕๐ ปี ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ ๕๑-๖๐ ปี และผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ ๖๑ ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ ๒๐-๓๐ ปี และ ๓๑-๔๐ ปี มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง ด้านการศึกษาสงเคราะห์ แตกต่างกับ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ ๕๑-๖๐ ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

สมมติฐานที่ ๒ ผู้ตอบแบบสอบถาม ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดอ่างทอง แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๑ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อประสิทธิภาพของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัด อ่างทอง จำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ

	วุฒิการศึกษาสามัญ						F	Sig.
	ต่ำกว่าปริญญาตรี (๒๔๑ รูป)		ปริญญาตรี (๕๒ รูป)		สูงกว่าปริญญาตรี (๒๐ รูป)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง								
๑. ด้านการปกครอง	๓.๖๘	๐.๘๐	๓.๖๒	๐.๖๗	๓.๗๓	๐.๖๗	๐.๑๙	๐.๘๒
๒. ด้านการศาสนศึกษา	๓.๕๕	๐.๘๙	๓.๔๐	๐.๗๙	๓.๖๘	๐.๖๑	๐.๙๖	๐.๓๘
๓. ด้านการศึกษาสงเคราะห์	๓.๑๔	๑.๒๐	๓.๐๓	๐.๘๔	๓.๐๗	๐.๗๘	๐.๒๓	๐.๗๙
๔. ด้านการเผยแผ่ศาสนา	๓.๓๕	๐.๙๘	๓.๓๓	๐.๘๘	๓.๓๑	๐.๘๓	๐.๐๑	๐.๙๘
๕. ด้านการสาธารณูปการ	๓.๖๕	๐.๘๘	๓.๕๙	๐.๗๕	๓.๗๖	๐.๖๔	๐.๒๗	๐.๗๕
๖. ด้านสาธารณสงเคราะห์	๓.๓๙	๐.๙๔	๓.๓๖	๐.๘๒	๓.๔๙	๐.๕๖	๐.๑๓	๐.๘๗
รวม	๓.๔๖	๐.๘๓	๓.๓๙	๐.๖๘	๓.๕๑	๐.๕๔	๐.๒๒	๐.๘๐

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีวุฒิการศึกษาสามัญ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง แต่ละด้าน ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๓ ผู้ตอบแบบสอบถาม ที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรม ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๒ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางธรรม

(ก = ๓๑๓)												
ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะ สงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัด อ่างทอง	วุฒิการศึกษาทางธรรม								F	Sig.		
	ไม่มีวุฒิทางธรรม (๗๔ รูป)		นักธรรมชั้นตรี (๔๓ รูป)		นักธรรมชั้นโท (๓๗ รูป)		นักธรรมชั้นเอก (๑๕๙ รูป)					
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.				
๑.ด้านการปกครอง	๓.๖๓	๐.๙๘	๓.๖๗	๐.๗๖	๓.๗๕	๐.๗๑	๓.๖๘	๐.๖๘	๐.๒๒	๐.๘๗		
๒.ด้านการศึกษาศึกษา	๓.๕๗	๑.๐๗	๓.๔๙	๐.๙๕	๓.๕๘	๐.๘๕	๓.๕๒	๐.๗๓	๐.๑๓	๐.๙๓		
๓.ด้านการศึกษาสงเคราะห์	๓.๒๗	๑.๐๙	๓.๑๕	๑.๒๐	๓.๒๓	๐.๘๔	๓.๐๑	๑.๑๗	๑.๐๔	๐.๓๗		
๔.ด้านการเผยแผ่ศาสนา	๓.๕๐	๑.๑๖	๓.๓๔	๑.๐๘	๓.๓๑	๐.๘๗	๓.๒๗	๐.๘๓	๐.๙๖	๐.๔๑		
๕.ด้านการสาธารณูปโภค	๓.๕๖	๑.๐๓	๓.๖๐	๑.๐๔	๓.๕๙	๐.๗๖	๓.๗๒	๐.๗๑	๐.๗๔	๐.๕๒		
๖.ด้านสาธารณสงเคราะห์	๓.๔๐	๑.๑๑	๓.๓๘	๑.๐๗	๓.๓๕	๐.๙๐	๓.๔๐	๐.๗๔	๐.๐๓	๐.๙๙		
รวม	๓.๔๙	๐.๙๘	๓.๔๔	๐.๙๐	๓.๔๗	๐.๗๓	๓.๔๓	๐.๖๗	๐.๐๘	๐.๙๖		

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรม ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง แต่ละด้าน ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๔ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีวุฒิการศึกษาทางปริญญาตรีต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการคณะสงฆ์

ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๓ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อประสิทธิภาพของพระสังฆาธิการในการบริหาร

กิจการคณะสงฆ์จังหวัดอ่างทอง จำแนก ตามวุฒิการศึกษาทางปริญญาตรี

	วุฒิการศึกษาทางปริญญาตรี						F	Sig.		
	ไม่มีวุฒิปริญญาตรี (๒๖๕ รูป)		ปริญญาตรี ๑ - ๓ (๒๑ รูป)		ปริญญาตรี ๔ - ๖ (๒๔ รูป)				ปริญญาตรี ๗ - ๙ (๓ รูป)	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			$\bar{X}$	S.D.
ประสิทธิภาพการบริหาร	๓.๖๙	๐.๗๗	๓.๙๔	๐.๖๓	๓.๔๔	๐.๗๙	๐.๓๔	๓.๑๖*	๐.๐๒	
กิจกรรมคณะสงฆ์ของพระ	๓.๕๓	๐.๘๖	๓.๘๘	๐.๗๓	๓.๓๙	๐.๙๕	๐.๒๕	๒.๒๒	๐.๐๘	
สังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง	๓.๑๔	๑.๑๖	๒.๙๙	๐.๘๖	๓.๐๑	๑.๐๑	๐.๔๔	๐.๕๑	๐.๖๗	
๑. ด้านการปกครอง	๓.๓๔	๐.๙๖	๓.๖๑	๐.๙๘	๓.๑๗	๐.๘๕	๐.๓๔	๑.๔๑	๐.๒๓	
๒. ด้านการศึกษา	๓.๖๔	๐.๘๕	๓.๙๗	๐.๗๑	๓.๕๙	๐.๙๔	๐.๐๙	๑.๗๖	๐.๑๕	
๓. ด้านการศึกษาสงเคราะห์	๓.๓๘	๐.๙๒	๓.๖๘	๐.๖๗	๓.๓๖	๐.๗๙	๐.๑๙	๑.๐๕	๐.๓๖	
๔. ด้านการเผยแผ่ศาสนา										
๕. ด้านการสาธารณูปโภค										
๖. ด้านสาธารณสงเคราะห์										
รวม	๓.๔๕	๐.๘๐	๓.๖๘	๐.๕๘	๓.๓๒	๐.๘๑	๐.๑๕	๑.๖๑	๐.๑๘	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง ด้านการปกครองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ได้ผลวิเคราะห์ตามตารางที่ ๔.๑๔

ตารางที่ ๔.๑๔ การเปรียบเทียบรายคู่ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง ด้านการปกครอง จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม

(n = ๓๑๓)

วุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม	$\bar{X}$	วุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม			
		ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม	เปรียญ ๑-๒ - ๓	เปรียญ ๔ - ๖	เปรียญ ๗ - ๙
		๓.๖๙	๓.๙๔	๓.๔๔	๒.๗๒
ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม	๓.๖๙	-	-๐.๒๕	๐.๑๓	๐.๐๓*
เปรียญธรรม ๑-๒ - ๓	๓.๙๔		-	๐.๐๓*	๐.๐๑*
เปรียญธรรม ๔-๖	๓.๔๔			-	๐.๑๒
เปรียญธรรม ๗-๙	๒.๗๒				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่มีวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง ด้านการปกครอง แตกต่างกับ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม ๗-๙ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม ๑-๒ - ๓ มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง ด้านการปกครอง แตกต่างกับ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม ๔-๖ และผู้ตอบแบบสอบถามที่มีวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม ๗-๙ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

สมมติฐานที่ ๕ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีวุฒิในสังกัดอำเภอ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการในจังหวัด
 อย่างทอง แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๕ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง
 จำแนกตามวุฒิในสังกัดอำเภอ

(n = ๓๑๓)														
การบริหารคณะสงฆ์	วัดในสังกัดอำเภอ													
	เมือง (๖๑ รูป)		วิเศษชัยชาญ (๗๑ รูป)		สามโก้ (๑๖ รูป)		ป่าโมก (๔๒ รูป)		โพธิ์ทอง (๖๔ รูป)		ไชโย (๒๘ รูป)		แสวงหา (๓๑ รูป)	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
๑. ด้านการปกครอง	๓.๖๙	๐.๘๖	๓.๕๒	๐.๗๓	๓.๗๐	๐.๙๕	๓.๗๘	๐.๗๗	๓.๖๕	๐.๖๕	๓.๖๔	๐.๙๘	๓.๙๔	๐.๕๔
๒. ด้านการศาสนศึกษา	๓.๔๒	๐.๘๓	๓.๔๓	๐.๘๑	๓.๗๓	๑.๐๑	๓.๖๖	๐.๘๘	๓.๕๑	๐.๙๐	๓.๕๖	๑.๐๑	๓.๗๗	๐.๖๗
๓. ด้านการศึกษาสงเคราะห์	๒.๙๘	๐.๙๑	๒.๙๖	๐.๘๙	๓.๒๖	๑.๑๗	๓.๓๘	๑.๘๕	๓.๑๑	๑.๐๒	๓.๑๓	๑.๑๑	๓.๓๓	๐.๘๖
๔. ด้านการเผยแผ่ศาสนา	๓.๓๔	๐.๙๖	๓.๑๕	๐.๙๓	๓.๖๐	๑.๒๒	๓.๔๔	๐.๙๔	๓.๓๐	๐.๘๘	๓.๖๐	๑.๑๖	๓.๙๑	๐.๖๒
๕. ด้านการสาธารณูปโภค	๓.๖๘	๐.๘๕	๓.๔๐	๐.๘๕	๓.๗๘	๑.๐๗	๓.๗๖	๐.๘๙	๓.๗๐	๐.๖๗	๓.๕๗	๑.๑๒	๓.๙๑	๐.๖๒
๖. ด้านสาธารณสงเคราะห์	๓.๓๔	๐.๘๖	๓.๒๓	๐.๘๔	๓.๖๑	๑.๐๓	๓.๕๐	๐.๘๖	๓.๓๗	๐.๙๓	๓.๒๕	๑.๑๔	๓.๗๗	๐.๖๖
รวม	๓.๔๑	๐.๗๖	๓.๒๘	๐.๗๒	๓.๖๑	๑.๐๐	๓.๕๙	๐.๘๘	๓.๔๔	๐.๗๗	๓.๔๑	๐.๙๕	๓.๗๒	๐.๕๔
														๐.๑๗

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีวัดในสังกัดอำเภอ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามวัดในสังกัดอำเภอต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง แต่ละด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๖ สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	สถิติทดสอบ	ค่านัยสำคัญทางสถิติ	ผลการทดสอบ	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
สมมติฐานที่ ๑	อายุ	ประสิทธิภาพการบริหาร กิจการคณะสงฆ์	F - test	๐.๐๕	-	√
สมมติฐานที่ ๒	วุฒิการศึกษาสามัญ	ประสิทธิภาพการบริหาร กิจการคณะสงฆ์	F - test	๐.๐๕	-	√
สมมติฐานที่ ๓	วุฒิการศึกษาทางธรรม	ประสิทธิภาพการบริหาร กิจการคณะสงฆ์	F - test	๐.๐๕	-	√
สมมติฐานที่ ๔	วุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม	ประสิทธิภาพการบริหาร กิจการคณะสงฆ์	F - test	๐.๐๕	-	√
สมมติฐานที่ ๕	วัดในสังกัดอำเภอ	ประสิทธิภาพการบริหาร กิจการคณะสงฆ์	F - test	๐.๐๕	-	√

จากตารางที่ ๔.๑๖ สรุปผลการทดสอบสมมติฐานโดยภาพรวมได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง

สมมติฐานที่ ๑ ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทองไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๒ ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทองไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๓ ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทองไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๔ ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทองไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๕ ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามวัดในสังฆวัดอำเภอต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทองไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติที่ตั้งไว้

๔.๔ ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง ในแต่ละด้านที่ได้จากคำถามปลายเปิด (Open – Ended) ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูล โดยเขียนเป็นตารางแสดงปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ จำนวน และคำร้อยละ พอสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๗ แสดงผลการวิจัยความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค ที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดอ่างทอง ในด้านการปกครอง ไว้ดังนี้

ลำดับที่	ปัญหา อุปสรรค	จำนวน	ร้อยละ
๑	เจ้าอาวาสบางรูปไม่เปิดใจรับฟังข้อเสนอแนะของพระภิกษุ-สามเณร	๘๑	๒๓.๖
๒	ขาดวิสัยทัศน์ ขาดเป้าหมาย ในการบริหารจัดการวัด	๗๖	๒๒.๒
๓	ไม่มีการประชุม ปรึกษาวางแผน และกำหนดวัตถุประสงค์การพัฒนาวัดอย่างเป็นรูปธรรม	๕๖	๑๖.๓

จากตารางที่ ๔.๑๗ พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง ในด้านการปกครอง มีประเด็นที่มีความคิดเห็นมากที่สุด คือ เจ้าอาวาสบางรูปไม่เปิดใจรับฟังข้อเสนอแนะของพระภิกษุ-สามเณร มีจำนวน ๘๑ รูป คิดเป็นค่าร้อยละ ๒๓.๖ รองลงมาคือ ขาดวิสัยทัศน์ ขาดเป้าหมาย ในการบริหารจัดการวัด มีจำนวน ๗๖ รูป คิดเป็นค่าร้อยละ ๒๒.๒ และน้อยที่สุดคือ ไม่มีการประชุม ปรึกษาวางแผน และกำหนดวัตถุประสงค์การพัฒนาวัดอย่างเป็นรูปธรรม มีจำนวน ๕๖ รูป คิดเป็นค่าร้อยละ ๑๖.๓

ตารางที่ ๔.๑๘ แสดงผลการวิจัยความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค ที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง ในด้านการศึกษา ไว้ดังนี้

ลำดับที่	ปัญหา อุปสรรค	จำนวน	ร้อยละ
๑	ไม่ค่อยสนับสนุนการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม แผนกบาลี และทางโลก แก่พระภิกษุ-สามเณร	๘๙	๒๖.๐
๒	พระภิกษุ-สามเณร นิยมเรียนทางโลกมากกว่า	๖๘	๑๙.๘
๓	รัฐบาลและคณะสงฆ์ไม่ได้สนับสนุนอย่างเต็มที่	๕๕	๑๖.๐

จากตารางที่ ๔.๑๘ พบว่าปัญหาและอุปสรรค ที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง ในด้านการศึกษา มีประเด็นที่มีความคิดเห็นมากที่สุด คือ ไม่ค่อยสนับสนุนการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม แผนกบาลี และทางโลก แก่พระภิกษุ-สามเณร มีจำนวน ๘๙ รูป คิดเป็นค่าร้อยละ ๒๖.๐ รองลงมา คือ พระภิกษุ-สามเณร นิยมเรียนทางโลกมากกว่า มีจำนวน ๖๘ รูป คิดเป็นค่าร้อยละ ๑๙.๘ และน้อยที่สุดคือ รัฐบาลและคณะสงฆ์ไม่ได้สนับสนุนอย่างเต็มที่ จำนวน ๕๕ รูป คิดเป็นค่าร้อยละ ๑๖.๐

ตารางที่ ๔.๑๙ แสดงผลการวิจัยความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค
ที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัด
อ่างทอง ในด้านการศึกษาสงเคราะห์ ไว้ดังนี้

ลำดับที่	ปัญหา อุปสรรค	จำนวน	ร้อยละ
๑	ทุนไม่ค่อยมี ต้องหาตนเอง	๙๑	๒๖.๖
๒	ขาดสถานที่ทางการศึกษา	๖๒	๑๘.๑
๓	ขาดครูผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถ	๕๑	๑๔.๖

จากตารางที่ ๔.๑๙ พบว่าปัญหาและอุปสรรค ที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารกิจการ
คณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง ในด้านการศึกษาสงเคราะห์ มีประเด็นที่ความคิดเห็น
มากที่สุด คือ ทุนไม่ค่อยมี ต้องหาตนเอง มีจำนวน ๙๑ รูป คิดเป็นค่าร้อยละ ๒๖.๖ รองลงมา คือ ขาด
สถานที่ทางการศึกษา มีจำนวน ๖๒ รูป คิดเป็นค่าร้อยละ ๑๘.๑ และน้อยที่สุดคือ ขาดครูผู้สอนที่มี
ความรู้ความสามารถ จำนวน ๕๑ รูป คิดเป็นค่าร้อยละ ๑๔.๖

ตารางที่ ๔.๒๐ แสดงผลการวิจัยความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค
ที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัด
อ่างทอง ในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไว้ดังนี้

ลำดับที่	ปัญหา อุปสรรค	จำนวน	ร้อยละ
๑	ชาวบ้านที่มีความสนใจและตั้งใจฟังธรรมจรงมีน้อย	๖๖	๑๙.๒
๒	ประชาชนไม่มีเวลาในการจัดกิจกรรมระหว่างวัดและชุมชน	๕๑	๑๔.๖
๓	วัดไม่ค่อยจัดกิจกรรมที่ให้พุทธศาสนิกชนเข้าถึงหลักธรรมคำสั่งสอน เน้นการสร้างวัดมากกว่าการสร้างคน	๔๒	๑๒.๒
๔	ขาดการประสานงานระหว่าง วัด บ้าน และชุมชน	๓๒	๙.๓

จากตารางที่ ๔.๒๐ พบว่าปัญหาและอุปสรรค ที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะ
สงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง ในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีประเด็นที่ความ
คิดเห็นมากที่สุด คือ ชาวบ้านที่มีความสนใจและตั้งใจฟังธรรมจรงมีน้อย มีจำนวน ๖๖ รูป คิดเป็นค่า
ร้อยละ ๑๙.๒ รองลงมา คือ ประชาชนไม่มีเวลาในการจัดกิจกรรมระหว่างวัดและชุมชน มีจำนวน ๕๑
รูป คิดเป็นค่าร้อยละ ๑๔.๖ และน้อยที่สุดคือ วัดไม่ค่อยจัดกิจกรรมที่ให้พุทธศาสนิกชนเข้าถึงหลักธรรม
คำสั่งสอน เน้นการสร้างวัดมากกว่าการสร้างคน มีจำนวน ๓๒ รูป คิดเป็นค่าร้อยละ ๙.๓

ตารางที่ ๔.๒๑ แสดงผลการวิจัยความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่เกี่ยวกับปัญหา
อุปสรรค ที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ
ในจังหวัดอ่างทอง ในด้านการสาธารณูปการ ไว้ดังนี้

ลำดับที่	ปัญหา อุปสรรค	จำนวน	ร้อยละ
๑	ขาดปัจจัยในการทำนุบำรุงซ่อมแซมอาคารสถานที่	๙๒	๒๗.๐
๒	ชาวบ้านชอบดูมหรสพมากกว่าการทำบุญก่อสร้าง	๗๙	๒๓.๐
๓	ชาวบ้านก็ตำหนิว่าไม่รู้จักเสร็จเสียที่	๖๙	๒๐.๑

จากตารางที่ ๔.๒๑ พบว่าปัญหาและอุปสรรค ที่เกี่ยวกับ ประสิทธิภาพการบริหารกิจการ
คณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง ในด้านการสาธารณูปการ มีประเด็นที่มีความคิดเห็น
มากที่สุด คือ ขาดปัจจัยในการทำนุบำรุงซ่อมแซมอาคารสถานที่ มีจำนวน ๙๒ รูป คิดเป็นค่าร้อยละ
๒๗.๐ รองลงมา คือ ชาวบ้านชอบดูมหรสพมากกว่าการทำบุญก่อสร้าง มีจำนวน ๗๙ รูป คิดเป็นค่าร้อยละ
๒๓.๐ และน้อยที่สุดคือ ชาวบ้านชอบดูมหรสพมากกว่าการทำบุญก่อสร้าง มีจำนวน ๖๙ รูป คิดเป็น
ค่าร้อยละ ๒๐.๑

ตารางที่ ๔.๒๒ แสดงผลการวิจัยความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่เกี่ยวกับปัญหา
อุปสรรค ที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการใน
จังหวัดอ่างทอง ในด้านการสาธารณสงเคราะห์ ไว้ดังนี้

ลำดับที่	ปัญหา อุปสรรค	จำนวน	ร้อยละ
๑.	การช่วยเหลือในด้านต่างๆแก่ประชาชนมีน้อย	๙๘	๒๘.๖
๒.	ไม่มีศูนย์ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ภายในวัด	๔๒	๑๒.๒
๓.	การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่น ซึ่งเป็นไปเพื่อการ สาธารณประโยชน์จึงมีน้อย	๗๙	๒๓.๐

จากตารางที่ ๔.๒๒ พบว่าปัญหาและอุปสรรค ที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหาร
กิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง ในด้านการสาธารณสงเคราะห์ มีประเด็นที่มี
ความคิดเห็นมากที่สุด คือ การช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ แก่ประชาชนมีน้อย มีจำนวน ๙๘ รูป คิดเป็นค่า
ร้อยละ ๒๘.๖ รองลงมา คือ การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่น ซึ่งเป็นไปเพื่อการสาธารณประโยชน์จึง
มีน้อย มีจำนวน ๗๙ รูป คิดเป็นค่าร้อยละ ๒๓.๐ และน้อยที่สุดคือ ไม่มีศูนย์ประสานงานกับหน่วยงาน
ต่าง ๆ ภายในวัด มีจำนวน ๔๒ รูป คิดเป็นค่าร้อยละ ๑๒.๒

ตารางที่ ๔.๒๓ แสดงผลการวิจัยความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อเสนอแนะ
ที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัด
อ่างทอง ในด้านการปกครอง ไว้ดังนี้

ลำดับที่	ข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
๑	เจ้าอาวาสต้องมีการประชุม ปรีกษาวางแผน และกำหนด วัตถุประสงค์การพัฒनावัตถุอย่างป็นรูปธรรม	๘๕	๒๕.๐
๒	เจ้าอาวาสควรเปิดใจรับฟังความคิดเห็นของพระภิกษุ-สามเณร	๗๖	๒๒.๒
๓	เจ้าอาวาสที่ดีต้องยึดหลักความยุติธรรม คือปกครองด้วยความ เที่ยงธรรมเสมอภาคกัน และต้องมีเมตตาธรรมต่อผู้ใต้ปกครอง	๓๖	๑๐.๕

จากตารางที่ ๔.๒๓ พบว่าข้อเสนอแนะ ที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะ
สงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง ในด้านการปกครอง มีประเด็นที่มีข้อเสนอแนะมากที่สุด คือ
เจ้าอาวาสต้องมีการประชุม ปรีกษาวางแผน และกำหนดวัตถุประสงค์การพัฒनावัตถุอย่างป็นรูปธรรม มี
จำนวน ๘๕ รูป คิดเป็นค่าร้อยละ ๒๕.๐ รองลงมา คือ เจ้าอาวาสควรเปิดใจรับฟังความคิดเห็นของ
พระภิกษุ-สามเณร มีจำนวน ๗๖ รูป คิดเป็นค่าร้อยละ ๒๒.๒ และน้อยที่สุดคือ เจ้าอาวาสที่ดีต้องยึด
หลักความยุติธรรม คือปกครองด้วยความเที่ยงธรรมเสมอภาคกัน และต้องมีเมตตาธรรมต่อผู้ใต้ปกครอง มี
จำนวน ๓๖ รูป คิดเป็นค่าร้อยละ ๑๐.๕

ตารางที่ ๔.๒๔ แสดงผลการวิจัยความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อเสนอแนะ
ที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัด
อ่างทอง ในด้านการศึกษา ไว้ดังนี้

ลำดับที่	ข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
๑	ต้องให้ความสนับสนุน สนใจเกี่ยวกับ การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม แผนกบาลี และทางโลก แก่พระภิกษุ-สามเณร	๙๓	๒๗.๑
๒	ต้องให้ความสร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้เรียนและผู้สอน	๖๒	๑๘.๑
๓	การจัดการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ต้องมีความเหมาะสม	๒๑	๖.๑

จากตารางที่ ๔.๒๔ พบว่าข้อเสนอแนะ ที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์
ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง ในด้านการศึกษา มีประเด็นที่มีความคิดเห็นมากที่สุด
คือ ต้องให้ความสนับสนุน สนใจเกี่ยวกับ การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม แผนกบาลี และทาง
โลก แก่พระภิกษุ-สามเณร มีจำนวน ๙๓ รูป คิดเป็นค่าร้อยละ ๒๗.๑ รองลงมา คือ ต้องให้ความสร้าง

ขวัญและกำลังใจให้กับผู้เรียนและผู้สอน มีจำนวน ๖๒ รูป คิดเป็นค่าร้อยละ ๑๘.๑ และน้อยที่สุดคือ การจัดการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ต้องมีความเหมาะสม จำนวน ๒๑ รูป คิดเป็นค่าร้อยละ ๖.๑

ตารางที่ ๔.๒๕ แสดงผลการวิจัยความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อเสนอแนะ ที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัด อ่างทอง ในด้านการศึกษาสงเคราะห์ ไว้ดังนี้

ลำดับที่	ข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
๑	ควรมีการจัดหาทุนจากหน่วยงานต่างๆทั้งรัฐบาลและเอกชน	๘๔	๒๔.๕
๒	ควรจัดหาสถานที่ในการศึกษา	๗๒	๒๑.๐
๓	ควรต้องหาบุคลากรในการดำเนินงาน และครูผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถ	๒๓	๗.๐

จากตารางที่ ๔.๒๕ พบว่าข้อเสนอแนะ ที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง ในด้านการศึกษาสงเคราะห์ มีประเด็นที่มีความคิดเห็นมากที่สุด คือ ควรมีการจัดหาทุนจากหน่วยงานต่างๆทั้งรัฐบาลและเอกชน มีจำนวน ๘๔ รูป คิดเป็นค่าร้อยละ ๒๔.๕ รองลงมา คือ ควรจัดหาสถานที่ในการศึกษา มีจำนวน ๗๒ รูป คิดเป็นค่าร้อยละ ๒๑.๐ และน้อยที่สุดคือ ควรต้องหาบุคลากรในการดำเนินงาน และครูผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถ มีจำนวน ๒๓ รูป คิดเป็นค่าร้อยละ ๗.๐

ตารางที่ ๔.๒๖ แสดงผลการวิจัยความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อเสนอแนะ ที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัด อ่างทอง ในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ไว้ดังนี้

ลำดับที่	ข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
๑	ควรสร้างแรงกระตุ้นให้เกิดความสนใจและตั้งใจฟังธรรม	๙๕	๒๗.๗
๒	ควรจัดกิจกรรมที่ให้พุทธศาสนิกชนเข้าถึงหลักธรรมคำสั่งสอน	๖๖	๑๙.๒
๓	ควรมีการติดต่อประสานงานระหว่าง วัด บ้าน และชุมชน อย่างเป็นรูปธรรม	๒๖	๗.๖

จากตารางที่ ๔.๒๖ พบว่าข้อเสนอแนะ ที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง ในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีประเด็นที่มีความคิดเห็นมากที่สุด คือ ควรสร้างแรงกระตุ้นให้เกิดความสนใจและตั้งใจฟังธรรม มีจำนวน ๙๕ รูป คิดเป็นค่าร้อยละ ๒๗.๗ รองลงมา คือ ควรจัดกิจกรรมที่ให้พุทธศาสนิกชนเข้าถึงหลักธรรมคำสั่งสอน มีจำนวน ๖๖ รูป คิดเป็นค่าร้อยละ ๑๙.๒ และน้อยที่สุดคือ ควรมีการติดต่อประสานงานระหว่าง วัด บ้าน และชุมชน อย่างเป็นรูปธรรม มีจำนวน ๒๖ รูป คิดเป็นค่าร้อยละ ๗.๖

ตารางที่ ๔.๒๗ แสดงผลการวิจัยความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อเสนอแนะ ที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง ในด้านการสาธารณูปการ ไว้ดังนี้

ลำดับที่	ข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
๑	ควรมีการจัดหาทุนจากหน่วยงานต่างๆทั้งรัฐบาลและเอกชน	๖๙	๒๐.๑
๒	ควรมีทางรัฐ มาช่วยสร้าง และดูแลซ่อมแซมปฏิสังขรณ์ วัดอุภายในวัด	๕๑	๑๕.๐
๓	ควรจัดทำรายรับ – รายจ่าย ในการสร้างถาวรวัตถุ เพื่อให้ชาวบ้านสามารถตรวจสอบได้	๒๒	๖.๔

จากตารางที่ ๔.๒๗ พบว่าข้อเสนอแนะ ที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง ในด้านการสาธารณูปการ มีประเด็นที่มีความคิดเห็นมากที่สุด คือ ควรมีการจัดหาทุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งรัฐบาลและเอกชน มีจำนวน ๖๙ รูป คิดเป็นค่าร้อยละ ๒๐.๑ รองลงมา คือ ควรมีทางรัฐ มาช่วยสร้าง และดูแลซ่อมแซมปฏิสังขรณ์ วัดอุภายในวัด มีจำนวน ๕๑ รูป คิดเป็นค่าร้อยละ ๑๕.๐ และน้อยที่สุดคือ ควรจัดทำรายรับ – รายจ่าย ในการสร้างถาวรวัตถุ เพื่อให้ชาวบ้านสามารถตรวจสอบได้ มีจำนวน ๒๒ รูป คิดเป็นค่าร้อยละ ๖.๔

ตารางที่ ๔.๒๘ แสดงผลการวิจัยความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อเสนอแนะ
ที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัด
อ่างทอง ในด้านการสาธารณสงเคราะห์ ไว้ดังนี้

ลำดับที่	ข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
๑	ควรมีการติดต่อประสานงาน กับหน่วยงานต่างๆ เพื่อช่วยในการให้ความช่วยเหลือแก่สังคม	๘๑	๒๓.๖
๒	จัดสร้างสถานที่สำหรับช่วยเหลือผู้ประสบภัย	๔๒	๑๒.๒
๓	อบรมสั่งสอน และให้ความรู้สั่งสอน กับผู้ที่มีปัญหาอาชญากรรม และอบายมุขต่าง ๆ	๑๙	๕.๖

จากตารางที่ ๔.๒๘ พบว่าข้อเสนอแนะ ที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง ในด้านการสาธารณสงเคราะห์ มีประเด็นที่มีความคิดเห็นมากที่สุด คือ ควรมีการติดต่อประสานงาน กับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อช่วยในการให้ความช่วยเหลือแก่ สังคม มีจำนวน ๘๑ รูป คิดเป็นค่าร้อยละ ๒๓.๖ รองลงมา คือ จัดสร้างสถานที่สำหรับช่วยเหลือผู้ประสบภัย มีจำนวน ๔๒ รูป คิดเป็นค่าร้อยละ ๑๒.๒ และน้อยที่สุดคือ อบรมสั่งสอน และให้ความรู้สั่งสอน กับผู้ที่มีปัญหาอาชญากรรม และอบายมุขต่าง ๆ จำนวน ๑๙ รูป คิดเป็นค่าร้อยละ ๕.๖

๔.๕ ผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของ พระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง

การศึกษางานวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง” ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ ตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม จากการเลือกแบบเจาะจงจากตัวแทนของพระสงฆ์และพระภิกษุ จำนวน ๕ รูป ตามลำดับดังนี้

๑. พระราชสุวรรณเวที (ประถม กนตสีโล) เจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง
๒. พระสิทธิพัฒนามารณ์ (ณรงค์ สิริบุญโล) รองเจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง
๓. พระครูปัญญาประโชติ (พ่ายพ ญาณโสโต) เจ้าคณะอำเภอวิเศษชัยชาญ
๔. พระครูสุทธิกิจจาทร (ประเวศ สุทธิญาณ) เลขานุการเจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง
เจ้าคณะอำเภอแสวงหา
๕. พระครูวิเศษชัยวัฒน์ (เสวย อาภากรโร) เจ้าอาวาสวัดชัยมงคล

ผลการสัมภาษณ์ สรุปได้ดังต่อไปนี้

๑. อยากทราบความคิดเห็นของพระเดชพระคุณในเรื่องที่เกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง ๖ ด้านว่าคณะสงฆ์จังหวัดอ่างทองมีการบริหารกิจการทั้ง ๖ ด้านมีประสิทธิภาพหรือไม่อย่างไร

๑.๑ ด้านการปกครอง

การจัดโครงสร้างการบริหารและการปกครองคณะสงฆ์ในปัจจุบันเป็นไปตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ตั้งแต่ในอดีตบทบาทพระสงฆ์ในฐานะผู้นำทางศาสนาที่เป็นศูนย์กลางในการหล่อหลอมจิตใจ ความคิดและปัญญารวมทั้งยังมีการนำหลักธรรมคำสอนไปประยุกต์ใช้ในเรื่องการบริหารจัดการ การปกครอง พระสงฆ์จึงเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมตลอดเวลา^๑ ในเรื่องการเผยแพร่วรรณกรรมคำสอนและการนำหลักธรรมคำสอนไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสังคมและชุมชนในท้องถิ่นตน มีการปกครองด้วยระบอบธรรมาธิปไตย เทียบธรรม ใช้หลักธรรมาภิบาล สัมปยุตธรรม อันเป็นธรรมของสัตบุรุษ คำนึงถึงพระธรรมวินัย กฎหมาย และวัฒนธรรม มุ่งความเสมอภาค สอนให้จำ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น เป็นนักปกครองที่มองการณ์ไกล ไปมาหาสู่ อยู่ร่วมด้วย ใช้ธรรมอันเป็นไปเพื่อความเจริญ^๒ แต่เราต้องยอมรับว่าการปกครองของคณะสงฆ์นั้นมีทั้งจุดแข็งและจุดอ่อนอยู่เป็นจำนวนมาก จุดแข็งคือคณะสงฆ์มีการยอมรับในหลักอาวุโสทำให้ง่ายต่อการปกครอง จุดอ่อนคือ ความรู้ ความเข้าใจในการปกครองยังมีน้อย ทำให้เกิดปัญหาอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน^๓ การปกครองในเขตอำเภอเมืองนั้นไม่มีปัญหามากเพราะเป็นที่รู้จัก คั่นเคยกัน อาจจะมีปัญหาบ้างในเรื่องการติดต่อสื่อสาร การศึกษาและความรู้ของเจ้าอาวาส แต่โดยรวมแล้วถือว่า การปกครองคณะสงฆ์ง่ายแต่กว่าก่อนมีการพัฒนามากขึ้น ทำให้มีปัญหาน้อยลง^๔

๑.๒ ด้านการศึกษา

การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี จัดเป็น การศึกษาของคณะสงฆ์ไทย ที่ได้ดำเนินการมาเป็นเวลานาน และมีพระภิกษุ สามเณรศึกษาเล่าเรียนและสำเร็จเป็นพระมหาเปรียญประโยคต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก และพระสงฆ์เหล่านั้นได้สนองงานคณะสงฆ์ดำรงตำแหน่งทางการปกครอง นับเป็นบุคลากรของคณะสงฆ์ที่สำคัญ การศึกษาภาษาบาลี ถือว่าเป็นการรักษาไว้ซึ่งพระพุทธวจนะ อันเป็นพระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์อีกทางหนึ่งด้วย^๕ และคณะสงฆ์ในปัจจุบันก็ยังให้การสนับสนุนส่งเสริมให้มีการเรียนศึกษาอยู่ รวมทั้งพยายามให้แต่ละวัด แต่ละสำนักในระดับอำเภอ และจังหวัดได้

^๑สัมภาษณ์ พระราชสุวรรณเวที (ประถม กนตสีโล), เจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๕.

^๒สัมภาษณ์ พระสิทธิพัฒนาภรณ์ (ณรงค์ สิริบุญโล), รองเจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๕.

^๓สัมภาษณ์ พระครูสุทธิกิจจาทร (ประเวศ สุทธิธำโม), เลขาธิการเจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง เจ้าคณะอำเภอแสวงหา, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๕.

^๔สัมภาษณ์ พระครูปัญญาประโชติ (พายัพ ปญญาโสโต), เจ้าคณะอำเภอวิเศษชัยชาญ, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๕.

^๕สัมภาษณ์ พระราชสุวรรณเวที (ประถม กนตสีโล), เจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง, อ่างแล้ว.

เปิดการเรียนการสอน ด้วยดีเสมอมา^๖ คณะสงฆ์ต้องสร้างพระนักการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรม โดยมุ่งเข้ารับการศึกษาระดับที่สูงขึ้นจนถึงระดับอุดมศึกษา เพราะการศึกษาหมายถึงการพัฒนาเพื่อยกระดับในงานทุกด้าน ให้ตนเองมีความรู้ ความสามารถ ที่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ไม่ว่าจะเป็น การศึกษาปริยัติธรรม แผนกธรรม-บาลี และมหาวิทยาลัยสงฆ์ ขณะนี้มีพระสังฆาธิการหลายรูปเข้ารับการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของท่าน แม้บางท่านมีอายุพรรษาชากลามากก็ตาม นับเป็นนิมิตหมายที่ดีของคณะสงฆ์^๗ มีงานหนึ่งที่คณะสงฆ์จะต้องแก้ไขข้อบกพร่องให้ได้ คือขาดบุคลากรในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ทันยุคทันเหตุการณ์ หรือทันกิเลสของคนในยุคนี้ แม้ว่าเราจะเทศน์ได้ มีคนนิยมชมชอบ ศรัทธากิจจริง แต่ก็เป็นส่วนหนึ่งเท่านั้น โดยมากเป็นคนสูงวัยมีความนิยมไม่แปรเปลี่ยน แต่คนรุ่นใหม่ในขณะนี้ คณะสงฆ์ยังขาดพระนักเผยแผ่ที่เหมาะสมกับยุคสมัยอยู่มาก^๘ เรามีพระธรรมทูตอยู่ทุกอำเภอ แต่กลับไม่มีผลงานเท่าที่ควรและยังขาดเอกภาพในเชิงบริหาร คือการบูรณาการในภาพรวม ไม่มีรูปแบบการจัดการที่ดีมากที่ควร^๙ แต่ก็สามารถแก้ไขได้ด้วยการช่วยเหลือของทุก ๆ อำเภอ ทำให้พระสังฆาธิการเจ้าคณะผู้ปกครองในแต่ละอำเภอ หรือแต่ละตำบล ที่ยังมีอุตสาหะวิริยะและศรัทธา ที่ศึกษาภาษาบาลี เพื่อให้ท่านเหล่านั้นใช้เป็นเครื่องมือในการเผยแผ่พระธรรมคำสอน และเกิดความรู้ ความเข้าใจในศัพทธรรมทางพระพุทธศาสนา^{๑๐}

๑.๓ ด้านการศึกษาสงเคราะห์

สังคมไทย ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งถึงตายจะมีความเกี่ยวข้องกับบทบาทของพระสงฆ์ตลอดตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันพระสงฆ์ได้ทำหน้าที่ให้ความอนุเคราะห์ในด้านการศึกษา^{๑๑} ทั้งส่วนที่จัดการศึกษาเองโดยตรงโดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่ทางรัฐบาลไม่สามารถจัดการศึกษาบริการได้ทั่วถึง อันได้แก่กลุ่มประชากรที่ด้อยโอกาสทางสังคม ด้อยโอกาสทางด้านเศรษฐกิจ เป็นเหตุให้ด้อยโอกาสทางการศึกษา ก็ได้อาศัยพระสงฆ์ให้การศึกษา ในขณะที่ศึกษาก็ไม่ต้องใช้งบประมาณจากรัฐบาล แต่ใช้ทุนจากประชาชนโดยตรง ทั้งที่อยู่อาศัย อาหารและในการใช้จ่าย^{๑๒} แม้จะมีส่วนหนึ่งที่เรียนจบแล้วที่ทางฝ่ายคณะสงฆ์ยังไม่ได้ใช้งาน แล้วท่านเหล่านั้นลาสมณเพศออกไปทำงานให้ทางรัฐบาล โดยที่รัฐไม่ต้องลงทุน หากมองอย่างนี้แล้วจะเห็นได้ว่าคณะสงฆ์ได้ช่วยเหลือสงเคราะห์รัฐบาลด้วย ไม่เพียงแต่ได้ช่วยอนุเคราะห์กับ

^๖ สัมภาษณ์ พระครูวิเศษชัยวัฒน์ (เสวย อาภากร), เจ้าอาวาสวัดชัยมงคล, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๕.

^๗ สัมภาษณ์ พระสิทธิพัฒนาภรณ์ (ณรงค์ สิริบุญโณ), รองเจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง, อ่างแล้ว.

^๘ สัมภาษณ์ พระราชสุวรรณเวที (ประถม กนตสีโล), เจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง, อ่างแล้ว.

^๙ สัมภาษณ์ พระสิทธิพัฒนาภรณ์ (ณรงค์ สิริบุญโณ), รองเจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง, อ่างแล้ว.

^{๑๐} สัมภาษณ์ พระครูสุทธิกิจจาทร (ประเวศ สุทธิธนาโณ), เลขาธิการเจ้าคณะจังหวัดอ่างทองเจ้าคณะอำเภอแสวงหา, อ่างแล้ว.

^{๑๑} สัมภาษณ์ พระครูวิเศษชัยวัฒน์ (เสวย อาภากร), เจ้าอาวาสวัดชัยมงคล, อ่างแล้ว.

^{๑๒} สัมภาษณ์ พระครูปัญญาประโชติ (พายัพ ปญญาโสโต), เจ้าคณะอำเภอวิเศษชัยชาญ, อ่างแล้ว.

ประชาชนกลุ่มที่ด้อยโอกาสเพียงฝ่ายเดียว^{๑๓} แต่อย่างไรก็ตามบทบาทของพระสงฆ์ในการศึกษาสงเคราะห์นี้ อาจมองได้ทั้งที่เป็นระบบ คือจัดตั้งโรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอน มีหลักสูตรที่แน่นอน และอีกที่จัดอย่างไม่เป็นระบบ อาจเป็นลักษณะการให้ทุนสนับสนุนการศึกษา ให้ทุนซื้อสื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์ทางการศึกษา ให้ทุนการศึกษากับครูเพื่อพัฒนาครูในสาขาวิชาที่ขาดแคลน ให้ทุนการศึกษาแก่เด็กผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ ฯลฯ ในด้านนี้นับว่าดีมากเพราะองค์กรของเราให้ความร่วมมือค่อนข้างดีมีการช่วยเหลือเกื้อกูล หรือ อุดหนุนคำจุนเจือกันด้วยดี^{๑๔}

๑.๔ ด้านการเผยแผ่

บทบาทของพระสงฆ์ในด้านการเผยแผ่ แท้จริงแล้วบทบาทด้านนี้ พระสงฆ์ทุกรูปได้รับมอบหมายจากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยตรง เพราะหน้าที่ของพุทธสาวก คือมีหน้าที่ศึกษาเรียนรู้คำสอนให้เกิดความรู้ความเข้าใจ แล้วปฏิบัติตามพระธรรมคำสอนนั้นแล้วต้องสอนผู้อื่นให้ปฏิบัติตามด้วย นี่จึงได้ชื่อว่าพระสงฆ์สาวก^{๑๕} บทบาทด้านการเผยแผ่ที่เป็นปกติจนประชาชนมองเป็นวิถีชีวิตหรือเป็นกิจวัตรของพระสงฆ์ ก็คือการแสดงธรรมในวันพระ ในเทศกาลวันสำคัญ พระสงฆ์ได้โอกาสในการแสดงธรรมการเผยแผ่ธรรมอยู่เป็นปกติ และในรูปแบบที่ไม่เป็นรูปแบบ กล่าวคืออาจจะใช้วิธีการพูดคุยสนทนาในโอกาสพบปะ จะเป็นการเผยแผ่โดยไม่เป็นกิจลักษณะ แต่ก็แฝงด้วยให้ข้อคิดทางธรรม หรือในโอกาสที่ประชาชนมาทำบุญวันเกิดแล้วขอพรจากพระสงฆ์ มาถวายสังฆทานแล้วพระสงฆ์ก็ให้พร^{๑๖} ในช่วงเวลาสั้นๆ เป็นการสอนโดยที่ผู้รับไม่รู้ว่าจะถูกสอน แต่ได้ซึมซับเอาคำสอน เอาคติธรรม ได้เกิดการเรียนรู้พระธรรมคำสอน^{๑๗} หากพระสงฆ์สำนักตระหนักในบทบาทเหล่านี้อย่างจริงจัง พระสงฆ์จะมีโอกาสในการเผยแผ่ธรรมและได้เข้าถึงประชาชนโดยไม่ยากเลย และไม่ต้องรอเทศกาลสำคัญใดๆ ทั้งสิ้น^{๑๘} ในความเห็นส่วนตัวแล้วรูปแบบโอกาสใดไม่สำคัญ แต่ประเด็นสำคัญอยู่ที่ผู้ฟังเกิดการเรียนรู้จุดที่ต้องการคือให้ผู้ฟังได้เกิดการเรียนรู้จะให้ใครเป็นศูนย์กลางก็แล้วแต่อยากจะกล่าวด้วยว่าขอให้การเรียนรู้เป็นศูนย์กลางอันเป็นจุดที่ต้องการให้เกิดกับผู้ฟัง ที่จะเป็นจุดเปลี่ยนแห่งพฤติกรรมของคน ที่จะเปลี่ยนไปในทิศทางใด ให้เขาเรียนรู้ในด้านใด^{๑๙} แต่ก็ยังมีปัญหาคือการบูรณาการในภาพรวมเป็นไปในลักษณะต่างคนต่างทำ ทำให้ได้รับความสำเร็จดีไม่เท่าที่ควร^{๒๐}

^{๑๓} สัมภาษณ์ พระครูปัญญาประโชติ (พายัพ ปญญาโสโต), เจ้าคณะอำเภอวิเศษชัยชาญ, อ่างแล้ว.

^{๑๔} สัมภาษณ์ พระราชสุวรรณเวที (ประถม กนตสีโล), เจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง, อ่างแล้ว.

^{๑๕} สัมภาษณ์ พระราชสุวรรณเวที (ประถม กนตสีโล), เจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง, อ่างแล้ว.

^{๑๖} สัมภาษณ์ พระครูสุทธิกิจจาทร (ประเวศ สุทธิญาณ), เลขาเจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง / เจ้าคณะอำเภอแสวงหา, อ่างแล้ว.

^{๑๗} สัมภาษณ์ พระครูปัญญาประโชติ (พายัพ ปญญาโสโต), เจ้าคณะอำเภอวิเศษชัยชาญ, อ่างแล้ว.

^{๑๘} สัมภาษณ์ พระครูวิเศษชัยวัฒน์ (เสวย อาภาโกโร), เจ้าอาวาสวัดชัยมงคล, อ่างแล้ว.

^{๑๙} สัมภาษณ์ พระราชสุวรรณเวที (ประถม กนตสีโล), เจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง, อ่างแล้ว.

^{๒๐} สัมภาษณ์ พระสิทธิพัฒนามารณ์ (ณรงค์ สิริบุญโล), รองเจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง, อ่างแล้ว.

๑.๕ ด้านการสาธารณูปการ

บทบาทด้านนี้ของพระสงฆ์หากพูดไปแล้วนับว่ามีความสำคัญไม่น้อย เพราะต้องคำนึงถึงความเป็นเอกลักษณ์แห่งความเป็นไทย ความเป็นพระพุทธศาสนาอยู่ในที่ด้วย เพราะสร้างวัด สร้างศาสนวัตถุต้องให้เป็นเอกลักษณ์ที่ดำรงไว้ซึ่งความเป็นพุทธ^{๒๑} คำว่าความเป็นพุทธกับความเป็นไทยนั้นหมายถึงสิ่งเดียวกันเพราะความเป็นไทยมาจากรากฐานของความเป็นพุทธ มาจากรากฐานแห่งความคิดอันเป็นพุทธ พระสงฆ์ต้องเป็นแบบอย่างในเชิงของการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไว้ เพราะวัฒนธรรม คือวิถีชีวิตของปวงชนชาวไทย จะเห็นได้ว่าสาธารณูปการจะเน้นในส่วนบำรุงรักษาวัดและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี เป็นหน้าที่ของผู้บริหารวัดและคณะสงฆ์โดยตรง^{๒๒} ในส่วนรัฐและพุทธบริษัทจะต้องอุปถัมภ์ด้วยไม่ว่าจะก่อสร้างหรือบูรณะรักษาเสนาสนะของสงฆ์ “พระสังฆาธิการทุกรูปต้องมองเห็นความสำคัญการจัดทำแผนแม่บทการก่อสร้าง และรู้จักวิธีการบริหารงานสาธารณูปการ เป็นอย่างดี มีเทคนิคและวิธีการขอคำปรึกษากับหน่วยงานราชการที่รับผิดชอบ ขั้นตอนการดำเนินการก่อสร้าง การบริหารจัดการงานสาธารณูปการที่ดี และต้องรู้จักวิธีการบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนวัตถุและพัฒนาวัดให้สงบบรมรื่น เป็นศูนย์กลางพัฒนาของชุมชน^{๒๓} โดยกำหนดยึดหลักการบริหารบูรณปฏิสังขรณ์ การรักษาดูแลทะนุบำรุงศาสนวัตถุ และการจัดทำวัดให้เป็นวัดพัฒนาตัวอย่าง ถึงกระนั้นก็ตามพระสงฆ์จะมีเพียงหน้าที่ในการทำนุบำรุงรักษาเพียงอย่างเดียวไม่ได้ ต้องมีการอนุรักษ์ศาสนสถาน คือดูแลรักษาศาสนสถานให้มั่นคงถาวรและเป็นการอนุรักษ์สถานแก่อนุชนรุ่นหลังได้^{๒๔}

๑.๖ ด้านการสาธารณสงเคราะห์

บทบาทของพระสงฆ์ในด้านสาธารณสงเคราะห์ เราได้เห็นได้ชัดแล้วว่า พระสงฆ์ที่มีบารมี มีเอกลาภมาก ๆ ท่านไม่ได้เก็บไว้เพียงตัวท่านเอง หากแต่ได้ช่วยสร้างโรงพยาบาล ที่ว่าการอำเภอ อนามัย ตำบล ศาลาที่ประชุม ศาลาพักริมทาง ทำบ่อน้ำ ทำสะพาน ฯลฯ^{๒๕} หากมองลึกลงไปถึงการพัฒนาด้านจิตใจ พระสงฆ์ได้พัฒนาจิตใจของคนในชุมชน จากคนที่ติดยาเสพติดให้เลิก จากที่เคยติดเหล้าให้เลิกเหล้า จากที่เคยติดการพนันให้เลิกจากการพนัน จากที่เคยลุ่มหลงในไสยศาสตร์ ที่เคยมกมายให้รู้ใช้สติปัญญา จากความเห็นผิด(มิจฉาทิฐิ)ให้มีความเห็นที่ถูกต้อง (สัมมาทิฐิ)^{๒๖} พระสงฆ์พัฒนาจิตใจของคนในชุมชนให้ขยันหมั่นเพียรในการทำมาหาเลี้ยงชีพ คือหาและสอนให้ขยันเก็บบออม ประหยัดใช้จ่ายอย่างรู้คุณค่า ไม่

^{๒๑} สัมภาษณ์ พระครูปัญญาประโชต (พายัพ ปญญาโสโต), เจ้าคณะอำเภอวิเศษชัยชาญ, อ่างแล้ว.

^{๒๒} สัมภาษณ์ พระสิทธิพัฒนาภรณ์ (ณรงค์ สิริบุญโล), รองเจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง, อ่างแล้ว.

^{๒๓} สัมภาษณ์ พระครูสุทธกิจจาทร (ประเวศ สุทธิธาดา), เลขาธิการเจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง, เจ้าคณะอำเภอแสวงหา, อ่างแล้ว.

^{๒๔} สัมภาษณ์ พระสิทธิพัฒนาภรณ์ (ณรงค์ สิริบุญโล), รองเจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง, อ่างแล้ว.

^{๒๕} สัมภาษณ์ พระครูปัญญาประโชต (พายัพ ปญญาโสโต), เจ้าคณะอำเภอวิเศษชัยชาญ, อ่างแล้ว.

^{๒๖} สัมภาษณ์ พระสิทธิพัฒนาภรณ์ (ณรงค์ สิริบุญโล), รองเจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง, อ่างแล้ว.

พุ่มเฟื่อย หรฺหฺรา หลงตามค่านิยมที่ผิดๆ (ค่านิยมที่ไม่่น่านิยม) สอนให้คนที่อยู่สังคม แต่สอนให้รู้จักเลือกคบคน โดยให้เลือกคบกับบัณฑิต ให้หลีกเลี่ยงจากคนพาล และสอนให้วางตนให้เหมาะสมกับภาวะแห่งตน รู้จักฐานะของตน^{๒๗} ใช้วิธีการเข้าไปบริหารจัดการ เป็นกิจการที่ดำเนินการหรือจัดทำโครงการขึ้นมาเอง ในลักษณะที่ทำเป็นกิจการประจำหรือชั่วคราว เช่น กิจการห้องสมุดเพื่อประชาชน การตั้งมูลนิธิ การตั้งกองทุน เพื่อช่วยเหลือคนยากจนหรือช่วยเหลือคราวประสบภัยพิบัติ การกำหนดเขตอภัยทาน หน่วยอบรม ซึ่งพระเจ้าไปดำเนินการเอง การเข้าไปสนับสนุน เช่น การช่วยเหลือทางราชการในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เป็นต้น อาจเป็นการถือกิจการของภาครัฐหรือของภาคเอกชนในลักษณะของการเข้าไปมีส่วนร่วม เป็นต้น ซึ่งเป็นการทำกิจกรรมส่งเสริมหน่วยงานอื่นที่ทำอยู่ก่อนแล้ว^{๒๘} การเข้าไปแสวงหาการมีส่วนร่วม เป็นการช่วยเหลือในส่วนกลางของสาธารณสมบัติ โดยมุ่งเอาผลเพื่อส่วนรวมที่เป็นสาธารณที่เป็นวัตถุ เช่น การสร้างถนนหนทาง การขุดลอกคูคลอง การสร้าง฼าปนสถาน การสร้างระบบประปาและระบบไฟฟ้าหรือเครื่องกำเนิดไฟฟ้า เป็นต้น ซึ่งเน้นที่สาธารณสมบัติส่วนรวมเป็นหลัก การเข้าไปแบบให้เปล่า เช่น การช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ไม่ว่าจะเป็นอุทกภัยวาตภัย อัคคีภัย การประสบอุบัติเหตุ การประสบภัยธรรมชาติ การสงเคราะห์คนชรา คนพิการ คนผู้ด้อยโอกาส หรือการสงเคราะห์โดยประการอื่น ๆ ทั้งในยามปกติและตามโอกาสที่มาถึง เป็นต้น ซึ่งเป็นความเมตตาเอื้ออาทรต่อผู้อื่น^{๒๙}

๒. พระเดชพระคุณมีความคิดเห็นว่ การบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง ๖ ด้าน ๆ โดยของคณะสงฆ์จังหวัดอ่างทองที่มีประสิทธิภาพที่สุดอย่างไร

การปกครองคณะสงฆ์จึงถือว่าเป็นหัวใจหลักในงานบริหารจัดการกิจการของคณะสงฆ์ คือ ด้านการปกครอง การศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ สาธารณูปการ และสาธารณสงเคราะห์ ให้ดำเนินไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎระเบียบ มหาเถรสมาคม ข้อบังคับ มติ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช หรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชาเหนือตน การระงับอธิกรณ์ การวินิจฉัย การลงนิคหกรรม การวินิจฉัยข้ออุทธรณ์ต่างๆ ตลอดถึงการแต่งตั้ง ถอดถอนเจ้าคณะพระสังฆาธิการควบคุมดูแลให้ไปตามข้อวัตรปฏิบัติของจริยาพระสังฆาธิการ และสถาบันคณะสงฆ์ไทย^{๓๐} ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้ตระหนักถึงความสำคัญในระบบการปกครองคณะสงฆ์ในด้านต่างๆ โดยเฉพาะปัจจุบันนี้ วิทยาการในด้านการจัดการก้าวหน้าไปมาก คณะสงฆ์ควรจะได้ใช้วิทยาการเหล่านั้นมาช่วยเสริมการบริหารและการปกครองคณะสงฆ์ กิจการคณะสงฆ์บางอย่างอาจอาศัยการบริหารแบบราชการของฝ่ายบ้านเมือง กิจการคณะสงฆ์บางอย่าง

^{๒๗} สัมภาษณ์ พระครูวิเศษชัยวัฒน์ (เสวย อาภาโกโร), เจ้าอาวาสวัดชัยมงคล, อ่างแล้ว.

^{๒๘} สัมภาษณ์ พระราชสุวรรณเวที (ประถม กนตสีโล), เจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง, อ่างแล้ว.

^{๒๙} สัมภาษณ์ พระครูสุสุทธิกิจจาทร (ประเวศ สุทธิธนาโณ), เลขานุการเจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง, เจ้าคณะอำเภอแสวงหา, อ่างแล้ว.

^{๓๐} สัมภาษณ์ พระครูวิเศษชัยวัฒน์ (เสวย อาภาโกโร), เจ้าอาวาสวัดชัยมงคล, อ่างแล้ว.

อาจอาศัยการบริหารที่คล่องตัวแบบภาคเอกชน และกิจการบางอย่างต้องบริหารตามหลักพระธรรมวินัย^{๓๑} พระสังฆาธิการต้องสร้างสามัคคีในการทำงาน ในลักษณะเป็นทีมงาน ไม่เน้นไปที่กลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ให้พระสงฆ์ในเขตปกครอง มีความเป็นกันเอง และพร้อมเพรียงกันปฏิบัติหน้าที่ ตามหลักปธานิยธรรม ตามสมควรแก่สถานะและอำนาจหน้าที่ ด้วยการประสานงาน ด้วยความเป็นกัลยาณมิตร รู้จักวางแผน วางนโยบาย เจ้าคณะต้องเปิดโอกาสให้ฝ่ายปฏิบัติคือเลขานุการ ได้สนองงานเจ้าคณะโดยจัดทีมงานที่มีประสิทธิภาพ โดยมีเจ้าคณะผู้ปกครองต้องดูแลเกื้อกูลอนุเคราะห์และใจกว้างห้อยคอยสนับสนุนทีมงาน เลขานุการ^{๓๒} การบริการจัดการ คณะสงฆ์ทุกระดับ เมื่อกิจการคณะสงฆ์เกิดขึ้น จะต้องมีการเชื่อมโยงถึงกันเป็นเครือข่าย โดยมีเลขานุการเป็นตัวเชื่อมประสานกันอย่างเป็นเอกภาพ ไม่มีลักษณะต่างคนต่างทำ หรือต่างคนต่างคิดอันไม่เกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน ต้องสื่อสารแลกเปลี่ยนประสานข้อมูลกันและกัน แม้พระสงฆ์ในเขตปกครองทุกระดับต้องรู้จัก และเข้าใจกัน ยกตัวอย่าง ที่ไม่เป็นเอกภาพ เช่น การจัดทำบัญชีต่าง ๆ ของคณะสงฆ์อำเภอหนึ่งก็แบบหนึ่ง หรือมีทั้งเขียนและทั้งพิมพ์เวลาส่งก็เลยเวลากำหนด เป็นต้น^{๓๓}

๓. พระเดชพระคุณคิดว่าการบริหารงานด้านใดที่มีจุดอ่อนและทำให้การบริหารกิจการคณะสงฆ์ไร้ประสิทธิภาพ

พระสังฆาธิการหลายท่าน ที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งหน้าที่ แต่ยังไม่ชำนาญในการปฏิบัติหน้าที่ ขาดประสบการณ์ในการทำงาน ไม่มีความแม่นยำในข้อกฎหมาย ระเบียบ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของคณะสงฆ์บ้าง ควรจัดให้มีการถวายความรู้ เช่น ให้พระสังฆาธิการทุกระดับไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ทั้งโดยตรงและโดยอ้อมที่สำคัญต้องให้พระสังฆาธิการ บางท่านได้มองเห็นจุดเด่น จุดด้อยของตนให้ได้^{๓๔} องค์การคณะสงฆ์ไทยมีลักษณะจุดอ่อนหลายประการ เช่นจากภาวะผู้นำองค์กร ผู้บริหาร ทีมงานที่มีความสามารถมากน้อยแค่ไหน ทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรวัตถุ เงิน กระบวนการ ระบบ วิธีการ การติดต่อสื่อสารมนุษย์สัมพันธ์ในองค์กร รวมถึงความซื่อสัตย์สุจริต ซื่อตรงต่อหน้าที่^{๓๕} พระภิกษุมีการเผยแผ่ในเชิงรับอย่างเดียว ไม่มีแผนการเผยแผ่พระศาสนาในเชิงรุกพระภิกษุสงฆ์มีจำนวนน้อยที่วางแผนการเผยแผ่ศาสนาในเชิงรุก คือ ไม่ตั้งรับ หรือรอคอย หรือจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาอยู่แต่ในวัดอย่างเดียว ต้องจัดการในเชิงรุกคือต้องออกไปบุก ไปดึงโยมเข้าวัด^{๓๖} การศึกษาของคณะสงฆ์ก็ไม่พัฒนาการเรียนการสอน ที่มีมานานเช่นการศึกษาภาษาบาลี ซึ่งนับวันจะมีผู้เรียนน้อย เพราะว่าเป็นการเรียนการสอนแบบเก่า

^{๓๑} สัมภาษณ์ พระสิทธิพัฒนาภรณ์ (ณรงค์ สิริบุญโล), รองเจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง, อ่างแล้ว.

^{๓๒} สัมภาษณ์ พระราชสุวรรณเวที (ประถม กนตสีโล), เจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง, อ่างแล้ว.

^{๓๓} สัมภาษณ์ พระสิทธิพัฒนาภรณ์ (ณรงค์ สิริบุญโล), รองเจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง, อ่างแล้ว.

^{๓๔} สัมภาษณ์ พระราชสุวรรณเวที (ประถม กนตสีโล), เจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง, อ่างแล้ว.

^{๓๕} สัมภาษณ์ พระครูสุสุทธิกิจจาทร (ประเวศ สุทธิธนาโณ), เลขานุการเจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง, เจ้าคณะอำเภอแสวงหา, อ่างแล้ว.

^{๓๖} สัมภาษณ์ พระสิทธิพัฒนาภรณ์ (ณรงค์ สิริบุญโล), รองเจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง, อ่างแล้ว.

โบราณ คือการสอบ จะเก็บคะแนนคือเก็บผิด มากกว่าที่จะเก็บถูก ซึ่งแตกต่างจากทางโลก^{๓๗} และสิ่งที่ควรส่งเสริมสนับสนุนลงในหลักสูตรการศึกษาของพระคือ ภาษาอังกฤษ ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการเผยแผ่ศาสนาภาวะต่อการศึกษาคณะสงฆ์เอง^{๓๘} ปกติแล้วหน่วยงานใหญ่ ๆ มักมีปัญหาในการติดต่อประสานงาน โดยเฉพาะงานของคณะสงฆ์ที่มีเขตบริการมากมายหลายรูปแบบ ทำให้ต้องล่าช้าผิดพลาด ตกหล่นเป็นต้น คณะสงฆ์จะต้องหาวิธีที่หลากหลาย โดยเฉพาะวิธีการโทรศัพท์ อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ที่นับว่ารวดเร็วทันใจ แต่ก็เกิดปัญหาที่เสี่ยงต่อการผิดพลาดได้ง่าย เจ้าคณะและเลขานุการต้องรู้หมายเลขโทรศัพท์ของแต่ละตำบล และอาจใช้วิธีวิ่งถึงกันอย่างรวดเร็ว จะต้องสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็ง และมีประสิทธิภาพ ต้องลงทุนในส่วนนี้บ้าง^{๓๙}

๔. พระเดชพระคุณคิดว่าคณะสงฆ์ควรมีการส่งเสริมอย่างไรที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารงานมากยิ่งขึ้นอย่างมีระบบ

พระสงฆ์ทำหน้าที่สังคมสงเคราะห์ได้ดี ทำให้มีผลกระทบต่อบุคคลในด้านบวกมาก มายทั้งค่านิยมคนไทย พฤติกรรม องค์กรสงฆ์เอง พระภิกษุสงฆ์เป็นผู้สร้างค่านิยมที่ดี เป็นนักสังคมสงเคราะห์ที่เดินตามองค์พระพุทธเจ้า ซึ่งสิ่งนี้ทำให้ส่งผลกระทบด้านบวกต่อบุคคล คือคนมีศีลธรรมมากขึ้น หันมาสนใจศาสนามากขึ้น ทำบาปน้อยลง ทุจริตน้อยลง ควรจะมีการส่งเสริมในรูปแบบการประชาสัมพันธ์วิธีการเผยแผ่ศาสนาในหลายๆรูปแบบ ให้เข้ากับสังคมปัจจุบัน^{๔๐} ควรส่งเสริมให้พระสงฆ์เข้าไปให้ความรู้พระพุทธศาสนาในโรงเรียนมากขึ้นจึง เกิดครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนขึ้น และมีการสัมมนาทุกๆปี เพื่อหาข้อบกพร่อง ปัญหาต่างๆ ของการดำเนินงานของครูพระในโรงเรียน และอบรมเสริมความรู้ ทักษะให้มากขึ้นเพื่อจะสร้างสรรค์ ส่งเสริมศีลธรรมแก่เด็กเยาวชนในโรงเรียนให้เข้มแข็ง ซึ่งเป็นการปลูกฝังสิ่งดีๆแก่เยาวชนตั้งแต่เด็กอันจักเป็นผลดีต่อการพัฒนาประเทศ สังคม พระพุทธศาสนา^{๔๑}

๕. พระเดชพระคุณคิดว่าการบริหารงานโดยคณะสงฆ์ในปัจจุบันควรมีการเชื่อมโยงกับทางโลกประชาชนหรือไม่อย่างไร

ควรมีการเชื่อมโยงกับทางโลกของประชาชนเพราะว่า องค์กรต่างๆ ได้เล็งเห็นความสำคัญของบทบาทหน้าที่พระสงฆ์มากขึ้นที่ มีการเชิญพระสงฆ์ไปมีส่วนร่วมในการเป็นกรรมการ หรือการที่พระสงฆ์เชิญประชาชนมามีส่วนร่วมกับการบริหาร^{๔๒} ประชาชนมีมุมมองที่ว่าพระสงฆ์เป็นผู้นำด้านจิตวิญญาณ มีโครงการพัฒนาชุมชน พัฒนาท้องถิ่น หรือด้านใด ก็มักจะขอความรู้ ทัศนะความคิดเห็น

^{๓๗} สัมภาษณ์ พระครูวิเศษชัยวัฒน์ (เสวย อาภาโร), เจ้าอาวาสวัดชัยมงคล, อ้างแล้ว.

^{๓๘} สัมภาษณ์ พระราชสุวรรณเวที (ประถม กนตสีโล), เจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง, อ้างแล้ว.

^{๓๙} สัมภาษณ์ พระครูปัญญาประโชติ (พัยพ ญาณโสโต), เจ้าคณะอำเภอวิเศษชัยชาญ, อ้างแล้ว.

^{๔๐} สัมภาษณ์ พระราชสุวรรณเวที (ประถม กนตสีโล), เจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง, อ้างแล้ว.

^{๔๑} สัมภาษณ์ พระครูปัญญาประโชติ (พัยพ ญาณโสโต), เจ้าคณะอำเภอวิเศษชัยชาญ, อ้างแล้ว.

^{๔๒} สัมภาษณ์ พระครูปัญญาประโชติ (พัยพ ญาณโสโต), เจ้าคณะอำเภอวิเศษชัยชาญ, อ้างแล้ว.

แนวทางจากคณะสงฆ์ ตัวพระสงฆ์เอง ทั้งนี้เกิดจากบทบาทของพระสงฆ์ที่เป็นผู้นำชุมชน ที่พึ่งด้านจิตใจ และมีเพาเวอร์ในการพูด โน้มน้าวประชาชนให้คล้อยตาม^{๔๓} ต้องบอกว่าถ้าไม่มีประชาชนเป็นส่วนร่วมในการทำกิจกรรมอันใดก็ตามก็อาจจะทำให้ได้ผลสำเร็จไม่ดีเท่าที่ควร^{๔๔} เพื่อให้การบริหารจัดการเกิดผลตามที่ต้องการ มีการสร้างความเชื่อมโยงบูรณาการทุกด้านให้สัมพันธ์กับสังคมเพื่อประโยชน์สูงสุดในการบริหารการจัดการองค์กรทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งความเคลื่อนไหวขององค์กรที่เกิดขึ้น และสัมพันธ์กับองค์กรอื่นในปัจจุบันโดย “มุ่งเน้นการบริหารจัดการในระบอบธรรมาภิบาล และธรรมาภิบาลโดยตามแนวพระพุทธศาสนา”^{๔๕} การปฏิบัติหน้าที่และแสดงบทบาทของพระสงฆ์ ต้องได้รับการช่วยเหลือจากสังคม เฉพาะหน่วยงานของรัฐเป็นกำลังสำคัญ เป็นแรงสนับสนุนให้งานของพระศาสนาหรือพระสงฆ์ให้ขับเคลื่อนไปในทิศทางที่ถูกต้อง พระสงฆ์ในสังคมไทยเป็นสถาบันที่ประชาชนให้ความเคารพนับถือมีข้อวัตรปฏิบัติเป็นพระธรรมวินัย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎมหาเถรสมาคม กฎระเบียบของวัดที่สังกัด และกฎหมายบ้านเมือง ทำให้พระสงฆ์ไม่สามารถที่จะประกอบอาชีพที่มีรายได้ จำเป็นต้องอาศัยประชาชนมามีส่วนเกี่ยวข้อง^{๔๖}

๖. พระเดชพระคุณคิดว่าการบริหารงานที่มีอยู่ในปัจจุบันเหมาะสมแล้วหรือไม่ เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมอย่างไร

การบริหารงาน เป็นกิจการของคณะสงฆ์ที่จะต้องทำ หรือที่จะต้องถือเป็นธุระหน้าที่และเป็นภารกิจของพระสังฆาธิการจะต้องปฏิบัติ อันเป็นภารกิจของคณะสงฆ์และการพระศาสนามี ๖ ประการ คือ การปกครองคณะสงฆ์ การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์การเผยแผ่พระศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ เป็นไปตามตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งมีความเหมาะสมดีเท่าที่ควรเพราะมีการแบ่งส่วนการบริหารจัดการจัดการเป็นส่วนๆ ทำให้สามารถรู้ว่าจะต้องปฏิบัติกิจการอะไรบ้าง รู้ถึงขั้นตอนวิธีการบริหารงาน^{๔๗} โดยอาศัยการบริหารให้เป็นไปในรูปแบบที่ไม่ทั้งรูปแบบการบริหารงานของพระสงฆ์ในสมัยเก่า ๆ ซึ่งยังถือว่าเป็นหลักการที่สามารถจะใช้ได้ในปัจจุบันได้ไม่ว่าจะเป็นการอบรม และการให้ความรู้ด้านจริยธรรม คุณธรรมแก่พระสงฆ์ให้ดำรงตนให้อยู่ในกรอบหลักธรรมหลักวินัย^{๔๘} นอกจากนี้ยังได้นำหลักการบริหารจัดการในรูปแบบสมัยใหม่มาใช้ก็คือ การกระจายอำนาจ ซึ่งเป็นการบริหารจัดการภายใน โดยการแบ่งเบาภาระของเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และพระสงฆ์ผู้ทำหน้าที่

^{๔๓}สัมภาษณ์ พระครูสุทธิกิจจาทร (ประเวศ สุทธิธนาโณ), เลขานุการเจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง, เจ้าคณะอำเภอแสวงหา, อ่างแล้ว.

^{๔๔}สัมภาษณ์ พระครูวิเศษชัยวัฒน์ (เสวย อาภาภโร), เจ้าอาวาสวัดชัยมงคล, อ่างแล้ว.

^{๔๕}สัมภาษณ์ พระราชสุวรรณเวที (ประถม กนตสีโล), เจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง, อ่างแล้ว.

^{๔๖}สัมภาษณ์ พระสิทธิพัฒนามารณ์ (ณรงค์ สิริบุญโล), รองเจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง, อ่างแล้ว.

^{๔๗}สัมภาษณ์ พระสิทธิพัฒนามารณ์ (ณรงค์ สิริบุญโล), รองเจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง, อ่างแล้ว.

^{๔๘}สัมภาษณ์ พระครูปัญญูประโชต (พายัพ ปญญาโสโต), เจ้าคณะอำเภอวิเศษชัยชาญ, อ่างแล้ว.

ต่าง ๆ ให้เหลือแต่ภารกิจ และบทบาทหน้าที่หลักที่ต้องทำเท่าที่จำเป็น และเพิ่มบทบาทให้แก่พระสงฆ์ผู้ทำหน้าที่ต่าง ๆ เข้าดำเนินการแทน โดยในการบริหารงานได้มีการสายงานด้านการบริหารงานอยู่หลายสายโดยทั้งนี้ทั้งนั้นก็เพื่อการนำมาสู่ความเจริญรุ่งเรืองขององค์กรในที่สุด เช่น ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการเผยแผ่ ด้านการปกครอง ด้านการศึกษา โดยในด้านต่าง ๆ ได้มีการบริหารจัดการกันเองโดยเจ้าอาวาสเป็นผู้ให้อำนาจในการบริหารเต็มทีในแต่ต้องอยู่ในขอบเขตที่ติงาม และเป็นประโยชน์ต่อส่วนร่วมให้มากที่สุด^{๔๙}

๗. พระเดชพระคุณช่วยเสนอแนะทางออกของปัญหาดังกล่าวเพื่อจะได้เป็นแนวทางในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง๖ด้านให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป

คณะสงฆ์ทุกระดับมักถูกตำหนิจากประชาชนทั่วไปว่า จะทำอะไร ไม่มีการวางแผนงาน ไม่มีโครงการที่เป็นรูปธรรม นึกอยากจะทำอะไรก็ทำอยากหยุดก็หยุด และไม่มีการงบประมาณรองรับ เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงมักจะไม่มีผลการปฏิบัติงานที่ชัดเจน คณะสงฆ์ควรมีหลักว่า ต้องสร้างงาน และวางแผนก่อน ในการจัดทำแผนปฏิบัติงานของคณะสงฆ์นั้น น่าจะเริ่มจากที่ประชุมคณะสงฆ์ หรือประชุมเชิงปฏิบัติของคณะสงฆ์ในเขตปกครองทุกระดับเพื่อทราบความต้องการของวัดและพระสังฆาธิการ เช่น ปีนี้เราจะให้นักเรียนสอบธรรม-บาลี จำนวนเท่าไร ต้องใช้งบประมาณเท่าไร เราจะประชุมประจำปี ประจำเดือนแต่ละครั้งใช้งบประมาณเท่าไร ในปีนี้คณะสงฆ์จะทำโครงการ หรือจัดกิจกรรมอะไรบ้าง ต้องใช้ทุนเท่าไรจะหาทุนจากไหน เป็นต้น^{๕๐} ต้องมีองค์ประกอบสำคัญในการบริการกิจการคณะสงฆ์โดยอาศัยหลักธรรมาภิบาลที่สอดคล้องกับการดำเนินกิจการของวัด ได้แก่ ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วม ความโปร่งใส หลักนิติธรรม และหลักคุณธรรม ในขณะที่ องค์ประกอบ อย่างหลักความเสมอภาค หลักสนองตอบรับ และหลักความคุ้มค่า อาจจะมีน้ำหนักไม่มากนักกับการบริหารจัดการของวัด^{๕๑}

สรุปจากการสัมภาษณ์ ทำให้เห็นภาพรวมของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดอ่างทอง อาจจะมีปัญหาบ้างในการบริหารด้านต่างๆ แต่ก็สามารถผ่านปัญหาดังกล่าวได้ เป็นเพราะ ได้มีการบริหารจัดการที่ดี มีการแบ่งหน้าที่ในการรับผิดชอบตามนโยบายของเจ้าคณะจังหวัดและมีการช่วยเหลือกันในทุกอำเภอ ทำให้สามารถจัดปัญหาดังกล่าว จึงทำให้การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง ค่อนข้างมีประสิทธิภาพมาก

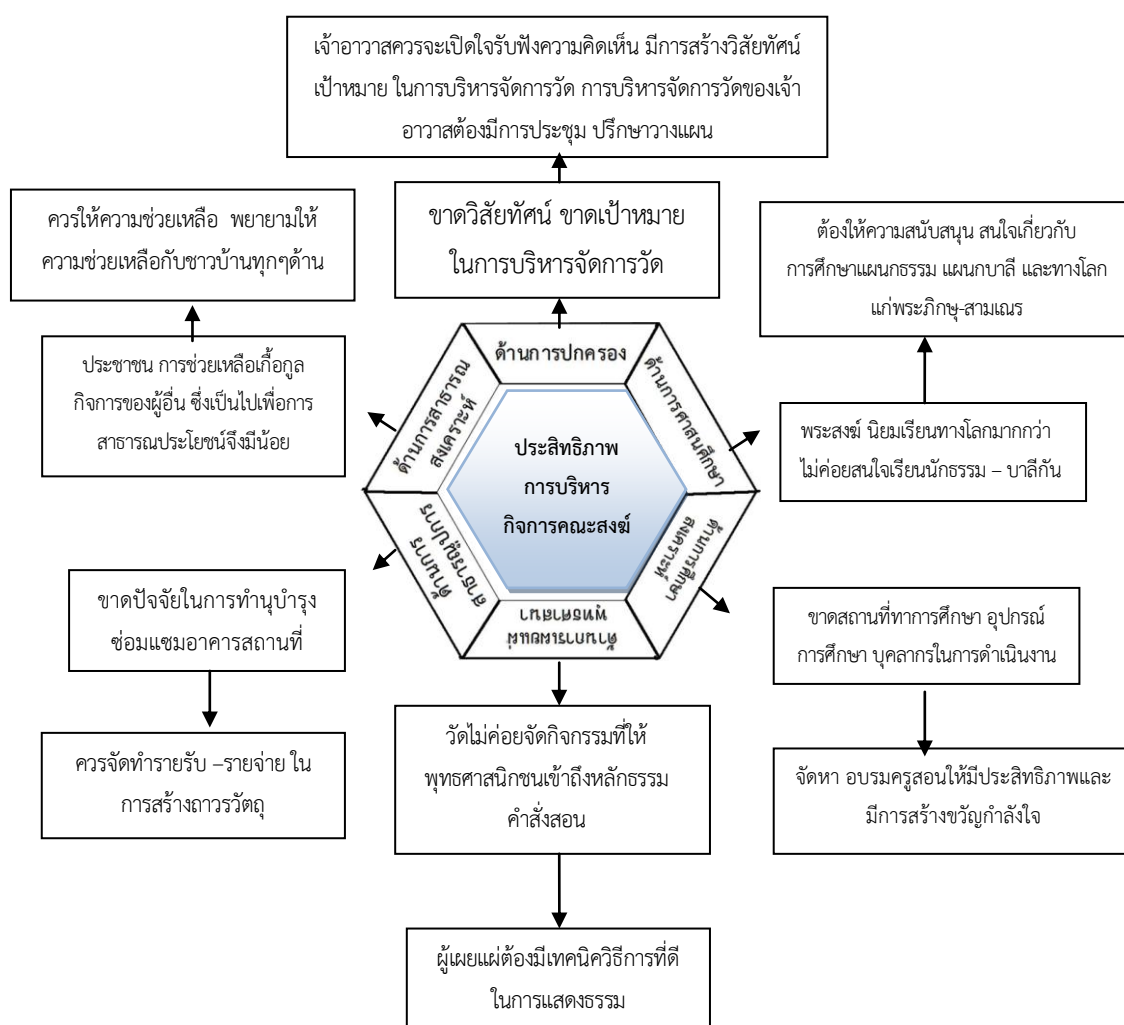
^{๔๙} สัมภาษณ์ พระราชสุวรรณเวที (ประถม กนตสีโล), เจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง, อ่างแล้ว.

^{๕๐} สัมภาษณ์ พระราชสุวรรณเวที (ประถม กนตสีโล), เจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง, อ่างแล้ว.

^{๕๑} สัมภาษณ์ พระสิทธิพัฒนามารณ์ (ณรงค์ สิริบุญโล), รองเจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง, อ่างแล้ว.

๔.๖ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา ผลงานทางวิชาการและงานวิจัยต่าง ๆ แล้วนำมา รวบรวมเรียบเรียงไว้ในงานวิจัยเล่มนี้ และจากการที่ได้ทำการทบทวนวรรณกรรมต่าง ๆ และลงพื้นที่ ทำการวิจัย ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้จากการวิจัย ได้ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๑ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากแผนภาพที่ ๔.๑ สรุปได้ว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์จังหวัดอ่างทอง ใช้หลักการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง ๖ ด้าน โดยพระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทองต้องมีความเข้าใจ ปัญหาต่างๆ ได้ดี มีแนวทางและวิธีการแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ตรงประเด็น มีการวางแผนและการดำเนินงาน สามารถปฏิบัติตามได้อย่างชัดเจน และมีประสิทธิภาพจึงจะทำให้การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ผู้วิจัยพอสรุปได้ดังนี้

ด้านการปกครอง พระสังฆาธิการชาววิสัยทัศน์ในการทำงาน ขาดเป้าหมายในการบริหารจัดการวัดที่ชัดเจน พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสควรที่จะเปิดใจรับฟังความคิดเห็น มีการสร้างวิสัยทัศน์ และเป้าหมายการบริหารจัดการวัดที่ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยที่พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสต้องมีการประชุมปรึกษาหารือ วางแผนงานด้วยระบบที่มีประสิทธิภาพ

ด้านการศึกษา พระสังฆาธิการในจังหวัดควรเปิดโอกาสให้พระสงฆ์ภายในวัดได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไปกว่าที่เป็นอยู่ โดยสนับสนุนทั้งทางโลก และทางธรรมควบคู่กันไป โดยที่ไม่สูญเสียระบบการศึกษาของคณะสงฆ์ด้วย

ด้านการศึกษาสงเคราะห์ การศึกษาในด้านนี้ยังขาดสถานที่ที่สนับสนุนต่อการศึกษา ยังขาดอุปกรณ์สนับสนุนการศึกษา อีกทั้งยังขาดบุคลากรในการดำเนินงานเพื่อการศึกษาโดยตรง พระสังฆาธิการควรจัดหาบุคลากรทางด้านการศึกษา โดยจัดให้มีการอบรมครูสอนให้มีประสิทธิภาพ อีกทั้งต้องมีการสนับสนุนเพื่อเป็นการสร้างขวัญกำลังใจ

ด้านการเผยแผ่ ในจังหวัดอ่างทอง ด้านการเผยแผ่วัดไม่ค่อยจัดกิจกรรมเพื่อเผยแผ่พุทธธรรมแก่พุทธศาสนิกชน พระสังฆาธิการ ควรสนับสนุนให้มีการจัดอบรมนักเผยแผ่ให้ทราบถึงเทคนิคและวิธีการเผยแผ่ที่ดี

ด้านการสาธารณูปการ งานบริหารกิจการคณะสงฆ์ในด้านนี้ ในจังหวัดอ่างทองยังขาดปัจจัยในการทำนุบำรุง และซ่อมแซมอาคารสถานที่อีกมาก พระสังฆาธิการในจังหวัดควรบริหารงานในด้านนี้ให้รอบคอบ ควรจัดให้มีการจัดทำรายรับ – รายจ่ายการก่อสร้างอย่างเคร่งครัด

ด้านการสาธารณสงเคราะห์ พระสังฆาธิการควรให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลต่อประชาชนภายในบริเวณวัดให้มาก เพื่อเป็นการอนุเคราะห์สงเคราะห์ญาติโยมรอบ ๆ บริเวณวัด ให้ความสะดวกสบายแก่ญาติโยมรอบ ๆ บริเวณวัดให้มากกว่าที่เป็นอยู่